

PRAWA FINANSOWEGO

Spis treści:

Kolegium redakcyjne:

Piotr Ćwiakowski
(Redaktor Naczelny)

Małgorzata Laskowska
(z-ca Redaktora Naczelnego)

Arkadiusz Kołłątaj
(Sekretarz)

Rada naukowa:

Prof. dr hab. Elżbieta Chojna-Duch

Doc. dr Witold Konieczny

1. Regulacje europejskie a działalność funduszy inwestycyjnych w Polsce 1
2. Podatek od transakcji finansowych – analiza projektu polskiej ustawy i dyrektywy europejskiej 8
3. Status prawnopodatkowy akcjonariusza w spółce komandytowo-akcyjnej 19
4. Glosa do wyroku Naczelnego Sądu Administracyjnego II FSK 833/10 z 29 listopada 2011 roku 27

Wydawca:

**Koło Naukowe Prawa Finansowego
"Pecunia non olet"**

Uniwersytet Warszawski, WPiA
ul. Krakowskie Przedmieście 26/28
00-927 Warszawa

knpfin@gmail.com
www.knf.wpia.uw.edu.pl

Rada naukowa:

Piotr Ćwiakowski
(Redaktor Naczelny)

Małgorzata Laskowska
(z-ca Redaktora Naczelnego)

Arkadiusz Kołłątaj
(Sekretarz)
biuletynprawafinansowego@gmail.com

Rada naukowa:

Prof. dr hab. Elżbieta Chojna- Duch

Doc. dr Witold Konieczny

Skład i łamanie:

Kaja Golonkiewicz-Rybska

Pecunia non olet

KOŁO NAUKOWE PRAWA FINANSOWEGO
UNIwersytet Warszawski

Regulacje europejskie a działalność funduszy inwestycyjnych w Polsce

Jednym z najważniejszych czynników, który wpływa na rozwój branży funduszy inwestycyjnych w Europie są Dyrektywy Komisji Europejskiej nazywane w skrócie UCITS (ang. Undertakings for Collective Investments in Transferable Securities).

Paulina Kuczkowska

Spis treści:

1. Główne założenia dyrektywy UCITS I
2. Pakiet dyrektyw nowelizujących - UCITS III
 - 2.1. Zakres podmiotowy UCITS
 - 2.2. Objęcie postanowieniami dyrektywy spółek zarządzających
3. Problematyka dyrektywy UCITS IV
 - 3.1. Przyczyny nowelizacji UCITS III
 - 3.2. Implementacja UCITS IV
 - 3.3. Udogodnienia wprowadzone przez UCITS IV
 - 3.3.1. Dystrybucja tytułów uczestnictwa w innym państwie członkowskim po spełnieniu wymogów formalnych
 - 3.3.2. Wprowadzenie paszportu dla MCP UCITS
 - 3.3.3. Możliwość tworzenia struktur typu master-feeder przez spółki zarządzające pochodzące z różnych państw członkowskich
 - 3.3.4. Ujednolicenie tzw. dokumentu o kluczowych informacjach dla inwestora
 - 3.3.5. Prawo do transgranicznego łączenia się funduszy
4. Wnioski

Stan prawny na 10 października 2012r.

1. Główne założenia dyrektywy UCITS I

Pierwsza z Dyrektyw z dnia 20 grudnia 1985r. w sprawie koordynacji przepisów i wymogów administracyjnych odnoszących się do instytucji wspólnego inwestowania w zbywalne papiery wartościowe¹ jest nazywana UCITS I. Dyrektywa ta została przyjęta w celu zapewnienia jednolitego minimalnego poziomu ochrony inwestorom oraz stworzenia takich ram działalności UCITS, dzięki którym istniałaby możliwość wprowadzenia w życie koncepcji jednolitej licencji. Istotą tej licencji jest umożliwienie przed-

siębiorstwom UCITS oferowania zbywanych przez nie tytułów uczestnictwa na obszarze całej Unii bez konieczności ubiegania się o odrębne zezwolenie w każdym z krajów członkowskich.²

Przepisy polskiej ustawy o funduszach inwestycyjnych dotyczą funduszy zharmonizowanych z prawem unijnym, tzn. podlegających przepisom UCITS I. Do ustawy zostały dołączone ujednolicone wymogi (organizacyjne, zarządcze i nadzorcze) obowiązujące fundusze UCITS, zasady dywersyfikacji i zabezpieczenia płynności oraz reguły stosowania dźwigni. Poza tym, przyjęte ustalenia pozwoliły na sprzedaż jednostek uczestnictwa funduszy UCITS wszystkim podmiotom w UE, pod warunkiem dokonania zgłoszenia tego faktu w państwie, w którym zbywanie to ma miejsce (paszport europejski).

Ponadto, w UCITS I (również w kontekście Rekomendacji Komisji Europejskiej z dnia 27 kwietnia 2004 roku)³ położono nacisk na zagadnienia związane z zarządzaniem ryzykiem, przez co fundusze zostały zobowiązane do: posiadania procedur i mechanizmów kontroli ryzyka, mierzenia i zarządzania ryzykiem instrumentów pochodnych czy zapewnienia bezpieczeństwa elektronicznego przetwarzania danych.⁴

2. Pakiet dyrektyw nowelizujących - UCITS III

UCITS I była zmieniana wielokrotnie, między innymi, przez Dyrektywę z dnia 21 stycznia 2002 r. w sprawie spółek zarządzających i uproszczonych

² K. Gabryelczyk, *Fundusze Inwestycyjne rodzaje, zasady, funkcjonowania, efektywność*, Kraków 2006, s. 92.

³ Rekomendacja 2004/383/EC; pełna nazwa: *Commission Recommendation of 27 April 2004 on the use of financial derivative instruments for undertakings for collective investment in transferable securities (UCITS)*.

⁴ J.M. Kowalski, *Fundusze inwestycyjne otwarte w Polsce (I) – ramy prawne funkcjonowania*, Zeszyty Naukowe WSB Poznań-Chorzów, Nr 10/2008, s. 45.

¹ Dyrektywa 85/611/EEC.

prospektów emisyjnych (2001/107/WE, tzw. dyrektywa zarządcza)⁵ oraz w odniesieniu do inwestycji (2001/108/WE, tzw. dyrektywa produktowa).⁶ Pakiet wymienionych Dyrektyw, które tworzą ramy prawne dla koncepcji spójnej regulacji, w zakresie funkcjonowania funduszy UCITS w Europie, określa się mianem UCITS III. W świetle tych przepisów, za fundusze non-UCITS, niezależnie od tego czy podlegają przepisom krajowym czy też nie uważa się fundusze niezharmonizowane z pakietem UCITS III takie, jak: hedgingowe, nieruchomości, towarowe, kapitału prywatnego (*private equity*).⁷

2.1. Zakres podmiotowy UCITS

Zakres podmiotowy Dyrektyw UCITS obejmuje przedsięwzięcia mające siedzibę na terytorium jednego z państw członkowskich Unii Europejskiej, spełniające dwa warunki:

» wyłącznym przedmiotem ich działalności jest inwestowanie na rachunek uczestników zebranych publicznie środków w zbywalne papiery wartościowe, dobrane według zasady rozproszenia ryzyka inwestycyjnego,

» wyemitowane przez nie tytuły uczestnictwa są zbywalne i odkupywane na każde żądanie uczestnika funduszu, tj. osoby której przysługują.

Pisząc o rodzajach przedsięwzięć UCITS, objętych przepisami Dyrektywy, nie można zapomnieć o dopuszczalnych sposobach tworzenia tych przedsięwzięć. S. Buczek pisze, że zgodnie z praktyką i regulacjami prawnymi istniejącymi na rynkach międzynarodowych, organizacje zbiorowego inwestowania mogą działać pod postacią jednej z trzech konstrukcji prawnych:⁸

» fundusz powierniczy – ta forma występuje głównie w krajach anglosaskich, podmioty skonstruowane, jako fundusze powiernicze działają na podstawie prawa powierniczego, istotne jest to, że fundusze powiernicze nie posiadają osobowości prawnej,

» fundusz inwestycyjny – posiada osobowość prawną, działa na podstawie statutu jako fundusz inwestycyjny zamknięty, otwarty lub mieszany,

» wspólne fundusze zarządzane przez spółki zarządzające – mogą również występować w postaci funduszy zamkniętych, otwartych, lub mieszanych i nie posiadają osobowości prawnej, działają na podstawie prawa zobowiązań lub prawa powierniczego.

Instytucje tego rodzaju mogą być utworzone na podstawie: umów prawa cywilnego, umów powiernictwa jak również w formie spółek prawa handlowego. Jeżeli chodzi o instytucje, które przybierają formę kontraktowych funduszy zbiorowych zarządzanych przez spółki opierają się one na zasadzie współwłasności, gdyż wszyscy uczestnicy funduszu zawierają umowę ze spółką zarządzającą aktywami o zarządzie powierzonym majątkiem. Z kolei w przypadku trustów opartych na własności powierniczej, uczestnicy funduszu przekazują swoje środki do zarządzania wyspecjalizowanym podmiotom.⁹ W tym wypadku nie nawiązują się żadne prawne relacje, między uczestnikami funduszu – umowa każdego z nich jest zawarta z zarządzającym. Instytucje zbiorowego inwestowania mogą też funkcjonować jak spółki handlowe. Cechują się tym, że uczestnik jest zarówno inwestorem jak i akcjonariuszem, w związku, z czym przysługują mu określone uprawnienia korporacyjne.¹⁰

2.2. Objęcie postanowieniami Dyrektywy spółek zarządzających

Jeżeli chodzi o spełnianie warunków w celu podejmowania działalności przez spółki zarządzające, to Dyrektywa w wersji z 1985 r. nie zawierała uregulowań odnoszących się do dostępu do paneuropejskiego rynku dla tych spółek. Zmieniła to nowelizacja Dyrektywy z 2002r.¹¹ Głównym celem tej

⁵ Dyrektywa 2001/107/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 21 stycznia 2002 r. zmieniająca Dyrektywę Rady 85/611/EWG w sprawie koordynacji przepisów ustawowych, wykonawczych i administracyjnych odnoszących się do przedsiębiorstw zbiorowego inwestowania w zbywalne papiery wartościowe (UCITS), w celu uregulowania działalności spółek zarządzających i uproszczonych prospektów emisyjnych, Dz.Urz.UE. L41 z dn. 13.02.2002, s. 287-301.

⁶ Dyrektywa 2001/108/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 21 stycznia 2002 r. zmieniająca Dyrektywę Rady 85/611/EWG sprawie koordynacji przepisów ustawowych, wykonawczych i administracyjnych dotyczących przedsiębiorstw zbiorowego inwestowania w zbywalne papiery wartościowe (UCITS) w odniesieniu do inwestycji UCITS, Dz.Urz.UE. L41 z dn. 13.02.2002, s. 302-309.

⁷ J.M. Kowalski, *Fundusze inwestycyjne... op.cit.*, s. 45.

⁸ S. Buczek, A. Grygiel, *Zagraniczne a polskie fundusze inwe-*

stycyjne, Warszawa 2006, s. 71.

⁹ K. Gabryelczyk, *Fundusze Inwestycyjne rodzaje ... op. cit.*, s. 94

¹⁰ Ibidem, s. 94.

¹¹ Dyrektywa 2001/107/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 21 stycznia 2002 r. zmieniająca Dyrektywę Rady 85/611/EWG w sprawie koordynacji przepisów ustawowych, wykonawczych i administracyjnych odnoszących się do przedsiębiorstw zbiorowego inwestowania w zbywalne papiery wartościowe

nowelizacji było objęcie w większym niż dotychczas stopniu postanowieniami Dyrektywy UCITS spółek zarządzających przedsiębiorstwami zbiorowego inwestowania w zbywalne papiery wartościowe, w szczególności zapewnienie we wszystkich państwach członkowskich równoważnych regulacji w zakresie dostępu do rynku oraz warunków działania tych spółek. Przedmiotem działalności spółki zarządzającej, może być zarządzanie funduszami instytucji wspólnego inwestowania, również instytucji o charakterze zamkniętym.

Na mocy postanowień Dyrektywy, UCITS krajów członkowskich UE mają możliwość podjęcia działalności innych rodzajów, pod warunkiem przyzwolenia na to przez prawo wewnętrzne państwa członkowskiego, takich jak: zarządzanie portfelami papierów wartościowych na zlecenie, przechowywanie dokumentacji związanej z instytucjami wspólnego inwestowania i administrowanie nią oraz świadczenia usług doradztwa inwestycyjnego.¹²

Pośród wymogów ustanowionych wobec UCITS w Dyrektywie, z pewnością *novum* było wprowadzenie minimalnych wymogów kapitałowych. Minimalny kapitał zakładowy nie może być mniejszy niż 125 000 euro. Kolejny warunek posiada angielską nazwę „*two-man management*” - obowiązkiem jest, aby co najmniej dwie osoby, które mają wpływ znaczący na funkcjonowanie spółki posiadały: odpowiednie kwalifikacje, nienaganną reputację jak również odpowiednią wiedzę. Ponadto, każda spółka ma za zadanie przestrzegania „reguł ostrożnościowych”. Dotyczą one takich kwestii jak posiadanie przez spółkę: określonych procedur księgowych i administracyjnych, procedur wewnętrznych dotyczących prywatnych transakcji prawników, których przedmiotem są papiery wartościowe, a także ustalenie odpowiedniego poziomu zabezpieczeń odnoszących się do elektronicznego przetwarzania danych.

Dodatkowo przepisy narodowe muszą kształtować powiązania funduszu inwestycyjnego a także spółki zarządzającej, tak aby w jak największym stopniu niwelować wystąpienie konfliktów interesu między uczestnikami oraz między dwoma funduszami wspólnego inwestowania zarządzanymi przez tę

samą spółkę.¹³ W celu rozszerzenia zakresu jednolitego rynku, została uregulowana kwestia dotycząca autoryzacji przedsięwzięć wspólnego inwestowania przez nadzór odpowiedniego organu, który znajduje się w kraju siedziby spółki zarządzającej oraz w należyty sposób skonstruowano system wzajemnego powiadamiania się instytucji nadzorujących rynek w państwach, w których dana spółka zarządzająca podjęła działalność. Warto też wspomnieć, że spółka zarządzająca ma prawo działać w państwie członkowskim innym niż, to które udzieliło jej zezwolenia poprzez swój oddział lub na podstawie zasady swobody świadczenia usług.¹⁴

3. Problematyka dyrektywy UCITS IV

3.1. Przyczyny nowelizacji UCITS III

W celu wspierania swobodnego przepływu kapitału na obszarze Unii Europejskiej i docelowo utworzenia jednolitego europejskiego rynku usług finansowych przyjmowane były kolejne dyrektywy. Dyrektywy te w znaczący sposób ujednoliciły unijny rynek funduszy inwestycyjnych, a przede wszystkim znacznie ułatwiły międzynarodową komercjalizację usług zarządzania aktywami i sprzedaż produktów funduszy.¹⁵ Dyrektywa UCITS III, która zastąpiła we wszystkich państwach członkowskich UCITS I, wprowadziła m.in. paszport europejski dla funduszy, uproszczone prospekty emisyjne, swobodny marketing i sprzedaż transgraniczną produktów funduszy inwestycyjnych. Dzięki temu fundusze mogą inwestować w szerszą paletę instrumentów finansowych w każdym z krajów. Obecnie obowiązująca polska ustawa o funduszach inwestycyjnych z 2004 r. była wynikiem implementacji właśnie UCITS III oraz harmonizacji rodzimego prawa funduszy inwestycyjnych z unijnym w momencie polskiej akcesji do UE.¹⁶

W wyniku dynamicznego otoczenia rynku, niezbędna stała się również nowelizacja Dyrektywy UCITS III, w celu zwiększenia konkurencyjności rynku jak również usunięcia określonych niedociągnięć normatywnych. W związku z tym w połowie stycznia 2009 r. Parlament Europejski i Rada Unii Europejskiej przyjęły nową regulację w postaci Dy-

(UCITS), w celu uregulowania działalności spółek zarządzających i uproszczonych prospektów emisyjnych.

¹² K. Gabryelczyk, *Fundusze Inwestycyjne rodzaje ...* op. cit., s. 97.

¹³ Ibidem, s. 98-99.

¹⁴ Ibidem, s. 100-101.

¹⁵ M. Kalinowski, *Rynki Finansowe, nowe wyzwania i możliwości*, Prace naukowe Wyższej Szkoły Bankowej w Gdańsku, Tom 11/2011, s. 16.

¹⁶ Ibidem, s. 17.

rektywy określanej jako UCITS IV¹⁷, która zakłada zwiększenie efektywności działania funduszy inwestycyjnych na jednolitym rynku usług finansowych Unii Europejskiej. Dyrektywa UCITS IV powinna zostać implementowana w krajach członkowskich do 30 czerwca 2011 r., jednakże proces ten jest realizowany nierównomiernie w poszczególnych państwach członkowskich.

W kontekście implementacji Dyrektywy UCITS IV znaczenie ma to, iż zgodnie z obowiązującym stanem prawnym, funduszami inwestycyjnymi działającymi w Polsce spełniającymi wymagania Dyrektywy UCITS, są tylko i wyłącznie fundusze inwestycyjne otwarte. Pozostałe fundusze inwestycyjne, mimo iż zasady ich działania reguluje ustawa o funduszach inwestycyjnych nie spełniają wymogów Dyrektywy UCITS. Dlatego, przewidziane zmiany w projekcie dotyczącym UCITS IV, odnoszą się przede wszystkim do zmian w zakresie funkcjonowania funduszy inwestycyjnych otwartych.¹⁸

3.2. Implementacja UCITS IV

W związku z implementacją Dyrektywy UCITS IV polski projekt ustawy zakłada:¹⁹

1. Wprowadzanie ram prawnych dla transgranicznych połączeń funduszy inwestycyjnych otwartych oraz zmianę obowiązujących zasad połączeń krajowych funduszy inwestycyjnych – w całej Unii Europejskiej obowiązywać będą jednolite przepisy określające wymogi dotyczące udzielenia zezwolenia jak i zasad łączenia funduszy inwestycyjnych a także precyzujące informacje, które przy tej okazji muszą być udostępnione inwestorom.
2. Zmiany w zakresie tworzenia funduszy podstawowych i powiązanych (master-feeder funds) oraz uznanie takich funduszy inwestycyjnych otwartych za fundusze typu UCITS– idea funduszy master-feder przewiduje, iż fundusz powiązany będzie mógł inwestować wszystkie swoje aktywa w innym funduszu podstawowym.

3. Uproszczenie treści i warunków podawania informacji potencjalnym inwestorom funduszy otwartych poprzez zastąpienie uproszczonego prospektu informacyjnego, dokumentem zawierającym tzw. „kluczowe informacje dla inwestorów” – posiadający prostą formę dokument będzie przedstawiał inwestorom najważniejsze informacje w jasny i zrozumiały sposób, co pomoże inwestorom w podejmowaniu świadomych decyzji inwestycyjnych.
4. Usprawnienie i uproszczenie przepisów dotyczących procedury wprowadzania zagranicznych funduszy UCITS do obrotu na terytorium Polski –rozpoczęcie sprzedaży tytułów uczestnictwa funduszy inwestycyjnych będzie mogło nastąpić bezzwłocznie po powiadomieniu przez organ nadzoru, właściwy dla funduszu występującego z takim wnioskiem, właściwego organu w państwie członkowskim, w którym tytuły uczestnictwa mają być oferowane.
5. Wprowadzenie „paszportu” dla zarządzających funduszami inwestycyjnymi –towarzystwa funduszy inwestycyjnych będą mogły zarządzać funduszami w innych państwach członkowskich i jednocześnie zarządzający z innych państw członkowskich będą mogli zarządzać funduszami inwestycyjnymi w Polsce.
6. Polepszenie istniejących mechanizmów współpracy transgranicznej w zakresie nadzoru nad funduszami typu UCITS.

3.3. Udogodnienia wprowadzone przez UCITS IV

3.3.1. Dystrybucja tytułów uczestnictwa w innym państwie członkowskim po spełnieniu wymogów formalnych

Dyrektywa w znaczący sposób uprościła procedurę notyfikacji funduszy zmierzających zbywać swoje tytuły uczestnictwa w innych państwach unijnych. Zgodnie z nowymi przepisami fundusz, który zamierza rozpocząć dystrybucję swoich tytułów uczestnictwa w innym kraju członkowskim, ma złożyć rodzinnemu organowi nadzoru list notyfikacyjny, który posiada informację w jaki sposób fundusz inwestycyjny zamierza dystrybuować swoje tytuły uczestnictwa w innym państwie członkowskim (art. 91 - 96 Dyrektywy UCITS IV). Fundusz

¹⁷ Dyrektywa 2009/65/EC.

¹⁸ J. Kuciński, *Rynek Polskich Funduszy Inwestycyjnych*, Warszawa 2010, s. 199.

¹⁹ Rządowy projekt ustawy o zmianie ustawy o funduszach inwestycyjnych oraz ustawy o nadzorze nad rynkiem finansowym, <http://orka.sejm.gov.pl/SQL2.nsf/poskomprocall?OpenAgent&7&729> [27.10.2012]; 9 października 2012r. zakończono 1. czytanie ustawy.

ma również obowiązek dostarczenia wraz z listem notyfikacyjnym prospekt informacyjny jak również roczne i półroczne sprawozdanie finansowe. Po przesłaniu wszystkich dokumentów, które dotyczą powiadamiania przez właściwe organy macierzystego państwa członkowskiego funduszu UCITS, państwo członkowskie goszczące fundusz UCITS, nie będzie miało możliwości sprzeciwu wobec wejścia na rynek funduszu UCITS mającego siedzibę w innym państwie członkowskim, lub jakiegokolwiek podważenia zezwolenia wydanego przez inne państwa członkowskie. Dzięki wprowadzeniu tej procedury, dużo łatwiejszym sposobem będzie wchodzenie zagranicznych funduszy inwestycyjnych do Polski. Duże znacznie ma to dla polskich TFI, którym z wielu powodów nie udało się zarejestrować funduszu w kraju macierzystym. Pozwoli to również na skorzystanie z ulg podatkowych. Dywidendy wypłacane z luksemburskich funduszy są na mocy umowy bilateralnej dotyczącej unikania podwójnego opodatkowania z 1995 r., zwolnione z opodatkowania w Polsce.²⁰

3.3.2. Wprowadzenie paszportu dla MCP UCITS

Dyrektywa UCITS wprowadziła również europejski paszport dla firm zarządzających funduszami UCITS - MCP (od ang. Management Company Passport). W związku z tym, spółki zarządzające mają prawo oferować wszelkie usługi, na które otrzymały zgodę krajowego organu nadzoru, w każdym innym kraju Unii Europejskiej. Dzięki temu istnieje możliwość rozgraniczenia kraju siedziby spółki zarządzającej oraz funduszu inwestycyjnego. UCITS IV eliminuje również konieczność posiadania przedstawicielstwa za granicą, gdyż istnieje możliwość bezpośredniej zagranicznej dystrybucji funduszu. Aby nie stwarzać problemów, które mogą wynikać z różnic prawnych między krajami, Dyrektywa UCITS IV nakazuje jedynie, aby spółka zarejestrowana w kraju członkowskim funkcjonowała zgodnie z przepisami i wymaganiami tego konkretnego kraju.²¹ Biorąc pod uwagę paszportowanie spółek zarządzających, Komisja Nadzoru Finansowego zwróciła uwagę na obowiązkową konieczność rozdzielenia kompetencji nadzorczych państwa siedziby funduszu oraz państwa siedziby spółki zarządzającej w celu uniknięcia sytuacji podwójnego nadzorowania tych samych

aspektów działalności.²²

3.3.3. Możliwość tworzenia struktur typu master-feeder przez spółki zarządzające pochodzące z różnych państw członkowskich

Kolejnym obszarem regulacji Dyrektywy UCITS IV są zmiany dotyczące funduszu typu master-feeder (podstawowych i powiązanych). W związku z zastosowaniem tego rozwiązania dochodzi do łączenia aktywów funduszy podporządkowanych na poziomie funduszu podstawowego, co z kolei przekłada się na niższe koszty faktycznego zarządzania aktywami oraz niższe opłaty za zarządzanie. Dyrektywa ta wprowadza możliwość tworzenia struktur master-feeder między funduszami nie tylko różnych spółek zarządzających, ale również pochodzących z różnych krajów Unii. Między stronami powinna zostać zawarta umowa, w ramach, której fundusz podstawowy musi zobowiązać się do dostarczenia podmiotowi powiązanemu wszelkich informacji i dokumentów, na podstawie której będzie można stwierdzić, że działa on zgodnie z Dyrektywą. Układ ten musi zostać zaakceptowany przez organ nadzoru funduszu powiązanego.²³ W celu zwiększenia klarowności modeli funduszy podstawowych i powiązanych, a także łatwiejszy nad nimi nadzór przez Komisje Nadzoru Finansowego w sytuacji transgranicznej, w ustawie ustalono, iż fundusz powiązany nie będzie miał możliwości inwestowania w więcej niż jeden fundusz podstawowy.

3.3.4. Ujednolicenie tzw. dokumentu o kluczowych informacjach dla inwestora

Dyrektywa przyjęła i wprowadziła również wymóg obowiązkowego publikowania przez firmę, która zarządza funduszem tzw. dokumentu o kluczowych informacjach dla inwestora – KIID (od ang. Key Investor Information Document). Dokument ten zastąpi dotychczasowy skrót prospektu informacyjnego funduszu.²⁴ Powinien on zawierać najważniejsze informacje dotyczące celów i polityki inwestycyjnej, poziom opłat, ryzyko, profil. Jest to bardzo istotne, a zarazem pożyteczny wymóg, gdyż dzięki niemu przeciętni inwestorzy otrzymają najważniejsze informacje o inwestycji.²⁵

²² G. Borowski, *Rynek Funduszy Inwestycyjnych w Unii Europejskiej*, Warszawa 2010 r. s. 104.

²³ J. Kuciński, *Rynek polskich funduszy ... op.cit.*, s. 202.

²⁴ M. Kalinowski, *Rynki Finansowe, nowe wyzwania ... op.cit.*, s. 25.

²⁵ Ibidem, s. 25.

²⁰ M. Kalinowski, *Rynki Finansowe, nowe wyzwania ... op.cit.*, s. 20.

²¹ J. Kuciński, *Rynek polskich funduszy ... op. cit.*, s. 199.

3.3.5. Prawo do transgranicznego łączenia się funduszy

Ostatnią z omawianych zmian jest sytuacja, w której następuje możliwość transgranicznego łączenia się funduszy. Jak wskazuje art. 35 Dyrektywy UCITS IV, wszystkie fundusze zgodnie z Dyrektywą, nie biorąc pod uwagę ich formy prawnej mają prawo do łączenia. Decyzja odnośnie łączenia się funduszy powinna zostać podjęta w ciągu trzydziestu dni od złożenia wniosku. Art. 36-41 Dyrektywy UCITS IV opisują proces łączenia się funduszy, jak również wskazują organ nadzoru funduszu przejmowanego, jako organ uprawniony do wydania zezwolenia na łączenie.²⁶ Ważną regulacją w przypadku łączenia jest zapewnienie uczestnikom każdej ze stron możliwości odkupienia swoich tytułów, bądź konwersji do innego funduszu inwestycyjnego przed dokonaniem połączenia.²⁷ Należy również wspomnieć, że w celu ochrony uczestników funduszu podczas połączenia udział biorą depozytariusze łączonych funduszy, jak również niezbędne jest zatwierdzenie przez biegłego rewidenta prawidłowości zastosowanych kryteriów wyceny aktywów łączonych funduszy, a także prawidłowości ustalenia stosunku wymiany jednostek uczestnictwa funduszu przejmującego i funduszu przejmowanego.

4. Wnioski

Wyżej opisane zmiany, które zostały zawarte w Dyrektywie UCITS IV, powinny doprowadzić do utworzenia jednolitego rynku dystrybucji produktów funduszy inwestycyjnych na obszarze Unii Europejskiej. Niepokój może jednak budzić to, iż rynek funduszy będzie bardziej korzystny dla dużych korporacji inwestycyjnych, i to one będą głównym beneficjentem przyjętych rozwiązań poprzez zarządzanie z dowolnego miejsca w Europie, gdyż obecnie zagraniczne firmy nie są już zmuszone do dalszego utrzymywania w Polsce spółek zarządzających.²⁸

Może wystąpić również przypadek wchłaniania aktywów polskich funduszy przez fundusze zagraniczne bądź poprzez korzystanie ze struktur typu master-feeder. Z drugiej strony, polskie TFI lub domy maklerskie dostają możliwość na wykorzystanie nowych regulacji w celu rozpoczęcia ekspansji zagranicznej i w o wiele łatwiejszy sposób mogą tworzyć fundusze za granicą, a następnie zarządzać nimi

Polski dzięki nowej zasadzie paszportowania usług zarządzania.²⁹ Warto również zauważyć, jak wiele zyskują inwestorzy wraz z wdrożeniem nowych przepisów, dzięki większej ochronie i dostępie do bardziej przejrzystych informacji.

W preambule Dyrektywy UCITS IV podkreśla się, iż koordynacja regulacji krajowych dotycząca problematyki nadzoru nad działalnością przedsiębiorstwa zbiorowego inwestowania przyczyniła się do budowy europejskiego rynku kapitałowego. W celu dalszego ulepszania tego procesu niezbędne jest zaangażowanie środków pochodzących ze strony krajowych organów nadzoru.³⁰ Koniecznością jest ściślejsza współpraca i wymiana informacji pomiędzy organami nadzoru państw członkowskich, a także wypełnianie dodatkowych zadań związanych z transgraniczną działalnością podmiotów nadzorowanych. Nie ulega wątpliwości, iż działania na rzecz konsolidacji kapitałowego rynku europejskiego powinny być jednymi z najważniejszych celów działalności Komisji Nadzoru Finansowego.³¹

Bibliografia

Akty prawne

1. Commission Recommendation of 27 April 2004 on the use of financial derivative instruments for undertakings for collective investment in transferable securities (UCITS).
2. Dyrektywa 2001/107/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 21 stycznia 2002 r. zmieniająca Dyrektywę Rady 85/611/EWG w sprawie koordynacji przepisów ustawowych, wykonawczych i administracyjnych odnoszących się do przedsiębiorstw zbiorowego inwestowania w zbywalne papiery wartościowe (UCITS), w celu uregulowania działalności spółek zarządzających i uproszczonych prospektów emisyjnych.
3. Dyrektywa 2001/108/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 21 stycznia 2002 r. zmieniająca Dyrektywę Rady 85/611/EWG w sprawie koordynacji przepisów ustawowych, wykonawczych i administracyjnych dotyczących przedsiębiorstw zbiorowego inwestowania w zbywalne papiery wartościowe (UCITS) w odnie-

²⁹ M. Kalinowski, *Rynki Finansowe, nowe wyzwania i możliwości*, Prace naukowe Wyższej Szkoły Bankowej w Gdańsku, Tom 11/2011, s. 26.

³⁰ R. Mroczkowski, *Nadzór nad funduszami inwestycyjnymi*, Warszawa, s. 386.

³¹ Ibidem, s. 386.

²⁶ G. Borowski, *Rynek funduszy...* op.cit., s. 106.

²⁷ J. Kuciński, *Rynek polskich funduszy...* op.cit., s. 202.

²⁸ Ibidem., s. 203.

sieniu do inwestycji UCITS.

4. Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2009/65/WE z dnia 13 lipca 2009 r. w sprawie koordynacji przepisów ustawowych, wykonawczych i administracyjnych odnoszących się do przedsiębiorstw zbiorowego inwestowania w zbywalne papiery wartościowe (UCITS).
5. Dyrektywa Rady z dnia 20 grudnia 1985 r. w sprawie koordynacji przepisów ustawowych, wykonawczych i administracyjnych odnoszących się do przedsiębiorstw zbiorowego inwestowania w zbywalne papiery wartościowe (UCITS).
6. Rządowy projekt ustawy o zmianie ustawy o funduszach inwestycyjnych oraz ustawy o nadzorze nad rynkiem finansowym przyjęty przez rząd 28 sierpnia 2012 r.

Literatura

1. Borowski G., *Rynek Funduszy Inwestycyjnych w Unii Europejskiej*, Warszawa 2010.
2. Buczek S., Grygiel A., *Zagraniczne a polskie fundusze inwestycyjne*, Warszawa 2006.
3. Gabryelczyk K., *Fundusze Inwestycyjne rodzaje, zasady, funkcjonowania, efektywność*, Kraków 2006.
4. Kalinowski M., *Rynki Finansowe, nowe wyzwania i możliwości*, Prace naukowe Wyższej Szkoły Bankowej w Gdańsku, Tom 11/2011.
5. Kowalski J.M., *Fundusze inwestycyjne otwarte w Polsce (I) – ramy prawne funkcjonowania*, Zeszyty Naukowe WSB Poznań-Chorzów, Nr 10/2008.
6. Kuciński J., *Rynek Polskich Funduszy Inwestycyjnych*, Warszawa 2010.
7. Mroczkowski R., *Nadzór nad funduszami inwestycyjnymi*, Warszawa 2011.

O autorze

Paulina Kuczowska - absolwentka studiów magisterskich na kierunku prawo na Uniwersytecie Warszawskim (2012r.), studentka studiów doktoranckich w Katedrze Prawa Finansowego WPiA UW, członek-założyciel Koła Naukowego Prawa Finansowego „Pecunia non olet”. Jej zainteresowania obejmują prawo finansowe, rynki finansowe oraz kryzysy gospodarcze.

Podatek od transakcji finansowych – analiza projektu polskiej ustawy i dyrektywy europejskiej

Niniejszy artykuł jest próbą omówienia dwóch projektów: polskiego projektu Ustawy o podatku od usług finansowych¹ oraz unijengo- Dyrektywy Rady w sprawie wspólnego systemu podatku od transakcji finansowych.²

Iwona Krzemińska, Małgorzata Laskowska

Spis treści:

1. Polski projekt Ustawy o podatku od usług finansowych (Małgorzata Laskowska)
 - 1.1. Skąd się wziął pomysł na nowy podatek
 - 1.2. Adresaci podatku
 - 1.3. Przykładowe obciążenia sektora finansowego w innych państwach członkowskich UE
 - 1.4. Przewidywane skutki wprowadzenia nowego podatku
2. Wniosek Dyrektywa Rady w sprawie wspólnego systemu podatku od transakcji finansowych (Iwona Krzemińska)
 - 2.1. Podstawa prawna do przyjęcia Dyrektywy FTT
 - 2.2. Procedura przygotowywania Dyrektywy FTT
 - 2.3. Cele przyjęcia projektu Dyrektywy FTT
 - 2.4. Ryzyka związane z wprowadzeniem podatku od transakcji finansowych
 - 2.5. Konstrukcja podatku od transakcji finansowych
 - 2.5.1. Podmiot opodatkowania
 - 2.5.2. Przedmiot opodatkowania
 - 2.5.3. Podstawa opodatkowania
 - 2.5.4. Stawki opodatkowania

Stan prawny na 23 października 2012r.

1. Polski projekt Ustawy o podatku od usług finansowych (Małgorzata Laskowska)

1.1. Skąd się wziął pomysł na nowy podatek

¹ Zgłoszony do Kancelarii Sejmu dn. 16.06.2012r. przez grupę posłów z Ruchu Palikota; 17.07.2012r. Komisja Ustawodawcza przekazała wątpliwości o niezgodności projektu z Konstytucją; obecnie prace są na etapie oczekiwania na odpowiedź wnioskodawców na uwagi Biura Legislacyjnego i Biura Analiz Sejmowych; <http://sejm.gov.pl/Sejm7.nsf/agent.xsp?symbol=PROJNOWEUST&NrKadencji=7&Kol=D&Typ=UST> [23.10.2012].

² Pełna nazwa: Wniosek Dyrektywa Rady w sprawie wspólnego systemu podatku od transakcji finansowych i zmieniająca

Pomysł podatku nakładanego na sektor finansowy pojawił się już pod koniec XVII w. na londyńskiej giełdzie. Oprócz oczywistych zalet w postaci dodatkowego źródła dochodów dla budżetu państwa, ekonomiści podkreślali również inną jego cechę czyli obniżanie u inwestorów skłonności do spekulacji. Dlatego też idea ta kilkakrotnie powracała – wprowadzenie takiego podatku zaproponował J. M. Keynes w latach 30. XX w., a J. Tobin w latach 70-tych.³

Kolejną inicjatywę podatkową zgłaszał powstały w grudniu 1998 r. w Paryżu międzynarodowy ruch społeczny ATTAK mający na celu propagowanie wprowadzenia podatku Tobina, a także nieco później likwidację rajów podatkowych. ATTAK to Obywatelska Inicjatywa Opodatkowania Obrotu Kapitałowego, której celem było również ograniczenie szkodliwych społecznie spekulacji finansowych.

Należy jednak zaznaczyć, że dotychczas w polskim systemie podatkowym nie obowiązywał analogiczny podatek co do zakresu i funkcji. W proponowanym projekcie podaje się, że podobną konstrukcję, ale o bardzo wąskim zakresie zastosowania miała Ustawa z dn. 21 października 1994 r. o podatku od sprzedaży akcji w publicznym obrocie (Dz.U. Nr 123, poz. 602). Ustawa ta regulowała zasady opodatkowania publicznego obrotu wtórnego akcji. Natomiast w przepisach aktualnie obowiązujących zbliżony charakter ma podatek od czynności cywilnoprawnych (PCC), regulowany Ustawą z dnia 9 września 2000 r. o podatku od czynności cywilnoprawnych (Dz.U.z 2010, Nr 101, poz. 649, ze zm.). Na mocy tej ustawy opodatkowaniu podlega obrót prawami majątkowymi, w tym instrumen-

Dyrektywę 2008/7/WE, Bruksela, dnia 28.9.2011, KOM(2011) 594 wersja ostateczna.

³ P.Tokarski, P.Toporowski, *Podatek od transakcji finansowych – polityczne i gospodarcze implikacje dla Polski*, Biuletyn Pism Nr 9 (874), 27 stycznia 2012, s. 1.

tami finansowanymi.⁴ Na przykład sprzedaż akcji w obrocie prywatnym jest opodatkowana stawką 1% PCC.

1.2. Adresaci podatku

Proponowany w projekcie podatek od usług finansowych adresowany jest przede wszystkim do różnego rodzaju instytucji finansowych mających siedzibę na terenie RP a wykonujących transakcje finansowe, choćby poza terytorium naszego kraju z jednoczesnym uwzględnieniem, enumeratywnie wymienionych zwolnień, głównie instytucji centralnych. Biorąc pod uwagę jego szeroki zakres działania, zarówno podmiotowy, jak i przedmiotowy, podatek ten stanowi novum w polskim systemie podatkowym.

Należy też zaznaczyć, że choć uzasadnienie projektu ustawy podaje przykłady wprowadzonych dodatkowych obciążeń finansowych w kilku państwach członkowskich Unii Europejskiej, a w szczególności dla instytucji bankowych w postaci podatków, opłat, składek, a nawet zapisów zawartych w ustawie budżetowej, to żaden z nich nie ma charakteru podatku od usług finansowych.

1.3. Przykładowe obciążenia sektora finansowego w innych państwach członkowskich UE

Sektor finansowy Zjednoczonego Królestwa Wielkiej Brytanii, najbardziej rozbudowany wśród państw członkowskich Unii Europejskiej, partycypował w dochodach wszystkich wpływów budżetowych kraju na poziomie 11,2% za rok 2010 wpłacając 53,4 miliardy funtów. Jednakże od 2007 r. dochody te mają tendencję malejącą. W 2009 r. udział obciążeń wynosił 12,1%, natomiast w 2007- 13,9%. Oprócz tego podatek bankowy nałożono na największe banki oraz towarzystwa budowlane. Podstawę podatku stanowią dane wynikające z jednostkowych oraz skonsolidowanych pozycji sprawozdań finansowych dotyczące zobowiązań krótkoterminowych i zobowiązań długoterminowych oraz kapitałów. Stawki podatku zmieniały się w czasie z wykazując tendencją malejącą. Np. w okresie między 1 stycznia 2011 r. a 28 lutego 2011 r. stawka podatku wynosiła 0,05% dla zobowiązań krótkoterminowych i 0,025% dla zobowiązań długoterminowych oraz kapitałów.⁵

⁴ Uzasadnienie ogólne projektu Ustawy z dnia ... o podatku od usług finansowych, s. 24.

⁵ Uzasadnienie- informacja o rozwiązaniach obcych projektu

Również Francja od stycznia 2011r. wprowadziła podatek bankowy. Podstawę opodatkowania stanowi minimalna wartość kapitałów własnych wymaganych do spełnienia wymogów wynikających ze wskaźników pokrycia zobowiązań. Wskaźniki te określa prawo bankowe. Nie przewidziano w nim żadnych zwolnień. Wartością graniczną, od której nałożony został podatek jest wartość 500 milionów euro, przy czym kwota ta odnosi się do wymogów kapitałowych. Przyjęta stawka podatku to 0,25%.⁶

Podatek wprowadzony na Węgrzech obejmuje nie tylko aktywa banków, ale także innych instytucji finansowych. Stawka tego podatku jest progresywna i przykładowo, przy aktywach banków do 50 mld miliardów forintów węgierskich wynosi 0,15%, a po przekroczeniu tego progu zwiększa się do 0,53%.⁷

Dodatkowe opłaty bankowe wprowadzono również w Niemczech, Austrii i Szwecji. Jako ratio legis rozwiązań wskazywany jest fakt, iż to głównie instytucje finansowe przyczyniły się do wywołania kryzysu gospodarczego i to one powinny też ponieść koszty jego pokonywania, zwłaszcza, że nie płacą podatku od towarów i usług. Także Komisja Europejska wprowadzenie podatku transakcyjnego uzasadnia m.in. koniecznością odzyskania środków, które zostały przeznaczone na pomoc bankom w czasie ostatniego kryzysu na rynkach finansowych.⁸ Podatek od usług finansowych miałby - według projektu - wynieść 0,05% od instrumentów pochodnych oraz 0,1% od pozostałych instrumentów finansowych.

1.4. Przewidywane skutki wprowadzenia nowego podatku

Projektowany podatek od usług finansowych w świetle wskazanej ustawy ma spełnić dwie zasadnicze funkcje:

» oddziaływać na rynek finansowy poprzez ograniczenie transakcji o charakterze spekulacyjnym (ma temu służyć w szczególności szeroka baza podatkowa obejmująca instrumenty finansowe, w tym papiery wartościowe i instrumenty pochodne, a także odpowiednio określony zakres zwolnień od podatku),

Ustawy z dnia ... o podatku od usług finansowych, s. 25.

⁶ Ibidem., s. 25.

⁷ Ibidem., s. 26.

⁸ ZBP: Podatek transakcyjny przyniesie wzrost cen usług bankowych, www.podatki.biz/artykuly/16_15534.htm [20.10.2012].

» stanowić źródło dochodów budżetowych.⁹

Ponadto będzie też pełnić funkcję kontrolną dla obrotu instrumentami finansowymi.

Najbardziej jednak istotne są skutki finansowe, które ilustrują zamieszczone tabele opracowane przez Instytut Studiów Podatkowych.

Tabela nr 1. Finansowe skutki wprowadzenia podatku od usług finansowych w zakresie usług, których przedmiotem są papiery wartościowe.¹⁰

	Przedmiot obrotu (papiery wartościowe)	Wartość obrotu (w PLN)		
		2010	2011	spadek wartości obrotu o 10% w stosunku do roku 2010
1.	2.	3	4	5
1	obrót akcjami, prawami do akcji i prawami poboru na rynku głównym - obroty na GPW	234 554 018 963	268 331 273 157	211 098 617 066
2	Newconnect	1 855 867 390	1 957 288 029	1 670 280 651
3	MiniWIG20 - jednostki indeksowane - obroty na GPW	17 875 000	b.d.	16 087 500
4	Instrumenty dłużne (bez emisji), w tym: obligacje korporacyjne, komunalne oraz listy zastawne	1 793 291 770	2 494 207 433	1 613 962 593
5	razem papiery wartościowe	238 221 053 123	b.d.	214 398 947 810
6	kwota podatku przy stawce 0,1%	238 221 053		214 398 948

Do szacunku dochodów w tabeli przyjęto dane za 2010r.z uwzględnieniem spadku obrotów i wartości /Dane za 2011r. zamieszczono informacyjnie/

Tabela nr 2. Finansowe skutki wprowadzenia podatku od usług finansowych w zakresie usług finansowych, których przedmiotem są instrumenty pochodne.¹¹

	Przedmiot obrotu (instrumenty pochodne)	Wartość obrotu (w PLN)		
		2010	2011	spadek wartości obrotu w stosunku do roku 2010 o 40 %
1	2	3	4	5
1	Instrumenty pochodne (kontrakty terminowe, opcje) - obroty na GPW (rok 2009 i 2010)	681 730 000 000	b.d.	409 038 000 000
2	Produkty strukturyzowane - obroty na GPW	571 236 000	804 245 454	342 741 600
3	Obroty na pozagiełdowym rynku instrumentów pochodnych w Polsce (dane NBP)	1 190 999 000	b.d.	714 599 400
4	Obroty na rynku kontraktów terminowych i opcyjnych na Warszawskiej Giełdzie Towarowej	5 080 498 917	b.d.	3 048 299 350

⁹ Projekt Ustawy z dnia ... o podatku od usług finansowych, art. 1 ust.2

¹⁰ Dział III Ocena skutków regulacji projektu Ustawy z dnia ... o podatku od usług finansowych, s. 50.

¹¹ Dział III Ocena skutków regulacji projektu Ustawy z dnia ... o podatku od usług finansowych, s. 51.

5	Razem instrumenty pochodne	688 572 733 917	413 143 640 350
6	Kwota podatku przy stawce 0,05%	344 286 367	206 571 820

Jak zaprezentowano w tabeli - do obliczeń podstawy opodatkowania przyjęto dane za 2010r. pomniejszone o 10% spadku wartości obrotu papierami wartościowymi oraz 40% spadek obrotu na instrumentach pochodnych, ze względu na założenie, iż wprowadzenie podatku ograniczy ilość zawieranych transakcji krótkoterminowych o niskiej marży, które staną się nieopłacalne. Ponieważ więcej transakcji spekulacyjnych dokonywana jest na instrumentach pochodnych przyjęto wyższy wskaźnik obniżki tj. 40%. Austriacki Instytut Badań Gospodarczych (WIFO) oszacował nawet, iż ilość transakcji objętych podatkiem zmniejszy się o 65% przy stawce podatku 0.05%.

Tabela nr 3. Prognozowana wysokość dochodów budżetu (w PLN).¹²

Lp	Wysokość dochodów budżetowych:	od wartości obrotu w 2010 r.	przy założeniu spadku obrotu odpowiednio o 10% i 40% w stosunku do roku 2010
1.	2.	3.	4.
1	Wpływy z opodatkowania obrotu papierami wartościowymi	238 221 053	214 398 947
2	Wpływy z opodatkowania obrotu instrumentami pochodnymi	344 286 367	206 571 820
3	Razem	582 507 420	420 970 767

Projektowany podatek zakłada opodatkowanie obu stron transakcji, jednak z uwagi na katalog zwolnień podmiotowych i przedmiotowych nie jest właściwe podwojenie szacowanych wyżej kwot. Jednak, uwzględniając wpływy z tytułu opodatkowania pozostałych usług finansowanych, suma wpływów w pierwszym roku obowiązywania ustawy winna wynosić około 815 510 388 zł. Przy założeniu stabilności warunków makroekonomicznych i przyjęciu umiarkowanej dynamiki wzrostu dochodów z podatku, w okresie pierwszych czterech lat obowiązywania ustawy wpływy do budżetu oszacowano na łączną kwotę około 4 077 551 940 zł.

W pierwszym roku obowiązywania projektowanej ustawy należy uwzględnić niewielki koszt związany z poborem i kontrolą tego podatku, powinien on być jednak nie tak znaczący, gdyż zarówno

W zasadzie byłoby to zjawisko pożądane, gdyż transakcje te niosą większe ryzyko inwestycyjne, mogą zmniejszyć wiarygodność rynku i spowodować odpływ kapitałów, a co za tym idzie destabilizację sektora finansowego, który wymagałby pomocy państwa.

Przy szacowaniu wpływów budżetowych po wprowadzeniu podatku od usług finansowych projektodawca wykorzystał badania i szacunki innych państw UE oraz Komisji Europejskiej, przyjmując wersję pesymistyczne, tak aby nie zawyżyć realnych wpływów.

pobór podatku jak i jego naliczanie w dużym stopniu odbywać się będzie w oparciu o funkcjonujące systemy elektroniczne.

Zgodnie z projektem ustawy, jak i zapewnieniami posła sprawozdawcy Elsnera podatek ten nie uderzy w klientów banków, gdyż „nie dotyczy on bankowości tradycyjnej, a więc lokat, kredytów, prowadzonych kont, tak że zarówno drobni, więksi przedsiębiorcy, jak i osoby fizyczne tego podatku nie zapłacą.” Jaki dokładnie wpływ na rynek finansowy będzie miało wprowadzenie podatku od usług finansowych, trudne jest to do przewidzenia i oszacowania. Z pewnością jednak wystąpią skutki uboczne takie jak:

- » obniżenie płynności sektora bankowego,
- » zwiększenie ryzyka zarządzania poprzez ograniczenie stosowania instrumentów zabezpieczających,
- » obniżenie skłonności banków do finansowania długu państwowego ze względu na potrzebę tworzenia

¹² Ibidem., str. 55.

większych rezerw.

Wprowadzenie podatku od usług finansowych ponadto może tymczasowo spowodować wahania na rynku instrumentów finansowych, będące rezultatem delokacji inwestycji oraz działań podejmowanych przez inwestorów. Będzie natomiast mieć korzystny wpływ na kondycję finansową państwa generując dochody budżetowe. Wprowadzenie podatku nie wpłynie bezpośrednio na rynek pracy.

2. Wniosek Dyrektywa Rady w sprawie wspólnego systemu podatku od transakcji finansowych (Iwona Krzemińska)

Rada¹³ zaproponowała wprowadzenie podatku od transakcji finansowych (dalej: FTT, ang. financial transaction tax) we wniosku z dnia 28 września 2011r. Przedstawienie Dyrektywy FTT było poprzedzone szeregiem badań, konsultacjami na szczeblu ekspertów oraz konsultacjami społecznymi. Pomimo tego, że wszystkie konsultowane instytucje europejskie: Parlament Europejski (PE), Komitet Ekonomiczno-Społeczny (EKES) oraz Komitet Regionów (KR) pozytywnie odniosły się do wprowadzenia FTT, to nie zyskał on poparcia wszystkich państw członkowskich Unii Europejskiej.

Wprowadzenie FTT w całej Unii Europejskiej wymaga jedności w Radzie.¹⁴ Wydaje się, że taka sytuacja jest niemożliwa do osiągnięcia ze względu na brak zgody kilku państw członkowskich – do czołowych przeciwników FTT należą Wielka Brytania, Szwecja oraz Dania. Zatem należy rozważać scenariusz przyjęcia FTT jedynie w państwach strefy Euro bądź w minimum dziewięciu państwach członkowskich Unii, w drodze porocedury wzmożonej współpracy.¹⁵ Niemniej, wydaje się że spójne działania przywódców dwóch największych gospodarek UE, Francji i Niemiec doprowadzą do wdrożenia FTT przynajmniej w części państw członkowskich. Co więcej, w obecnie dyskutowanej perspektywie finan-

sowej UE na lata 2014-2020 uwzględnia się wprowadzenie FTT oraz szcunkowe zmniejszenie składek państw członkowskich z nim związane.¹⁶ FTT zgodnie z wnioskiem Rady obowiązywałby od 1 stycznia 2014r.

Dlatego też, FTT należy rozważać w kontekście reformy fiskalnej UE, a w szczególności zmiany struktury dochodów budżetu UE.¹⁷ Zgodnie z Art. 1 Wniosku Rady dotyczącego zasobów własnych Unii¹⁸ część podatku od transakcji finansowych, określona jako zasoby własne wynosi dwie trzecie minimalnych stawek określonych w Dyrektywie FTT. Oznacza to, że część przychodów pochodzących ze stosowania stawek minimalnych określonych w Dyrektywie FTT zostanie włączona do budżetu UE, a pozostała część – do budżetów państw członkowskich.

2.1. Podstawa prawna do przyjęcia Dyrektywy FTT

Podstawę prawną do przyjęcia Dyrektywy FTT stanowi art. 113 Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej¹⁹ (dalej: TfUE). Zgodnie z normą prawną wprowadzoną przez ten artykuł, Rada uchwała przepisy dotyczące harmonizacji ustawodawstw odnoszących się do podatków obrotowych w zakresie, w jakim harmonizacja ta jest niezbędna do zapewnienia ustanowienia i funkcjonowania rynku wewnętrznego oraz uniknięcia zakłóceń konkurencji. Dlatego należy podkreślić, że Dyrektywa FTT proponuje wprowadzenie nie podatku od transakcji finansowych, lecz zgodnie z tytułem Dyrektywy „Wspólnego systemu podatku od transakcji finansowych”. Również w uzasadnieniu Dyrektywy FTT podkreśla się, że głównym założeniem nowego rozwiązania jest harmonizacja przepisów prawnych państw członkowskich dotyczących podatków pośrednich od transakcji finansowych, co jest konieczne aby zapewnić od-

¹³ Zgodnie z art. 16 Traktatu o Unii Europejskiej w skład Rady wchodzi jeden przedstawiciel szczebla ministerialnego z każdego państwa członkowskiego.

¹⁴ Podatki obrotowe są przyjmowane jednomyślnie przez Radę w drodze specjalnej procedury prawodawczej, po konsultacji z Parlamentem Europejskim i Komitetem Ekonomiczno-Społecznym, art. 113 Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej.

¹⁵ Procedurę wzmożonej współpracy (enhanced cooperation) reguluje Art. 20 Traktatu o Unii Europejskiej oraz artykuły 326–334 Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej, w sprawach kluczowych dla właściwego funkcjonowania strefy euro bez naruszania zasad rynku wewnętrznego.

¹⁶ Wniosek przyniósłby następujące obniżki wpłat państw członkowskich w 2020 r.: Niemcy płaciłyby mniej o 10,7 mld euro, Francja o 8,7 mld euro, Włochy o 6,4 mld euro, Hiszpania o 4,7 mld euro, Holandia o 2,6 mld euro, a Polska o 1,8 mld euro.

¹⁷ Szerzej: Wniosek dotyczący rozporządzenia Rady w sprawie metod i procedury udostępniania zasobów własnych opartych na podatku od transakcji finansowych, COM (2011) 738 z 9.11.2011; Zgodnie z Traktatem z Lizbony Budżet UE powinien się opierać wyłącznie na zasobach własnych.

¹⁸ Zmieniony wniosek Rozporządzenie Rady określające środki wykonawcze dotyczące systemu zasobów własnych Unii Europejskiej, 9.11.2011, KOM(2011) 740 wersja ostateczna.

¹⁹ Wersja Skonsolidowana Traktatu o Funkcjonowaniu Unii Europejskiej, Dz.U.UE. z dn. 30.03.2010 r., C 83/47.

powiednie funkcjonowanie rynku wewnętrznego.²⁰

Niemniej wydaje się słusznym stwierdzenie Rady, że ramy FTT są zgodne z zasadą pomocniczości (subsidiarity) i proporcjonalności (proportionality). Cele tego projektu nie mogą być zrealizowane na szczeblu krajowym w wystarczającym stopniu i przez wzgląd na wspólny rynek można je lepiej zrealizować na poziomie unijnym. Dyrektywa FTT nie wykracza poza zakres konieczny do osiągnięcia założonych celów i pozwala zapewnić odpowiednie funkcjonowanie rynku wewnętrznego. Zgodnie z art. 5 Traktatu o Unii Europejskiej²¹ (dalej: TUE) wykonywanie kompetencji przyznanych Unii podlega tym dwóm zasadom.²²

Zatem ustanowienie wspólnego systemu podatku od transakcji finansowych ma poprawić funkcjonowanie rynku wewnętrznego Unii Europejskiej oraz służyć swobodzie przepływu kapitału. Jednak należy wyrazić wątpliwość czy to założenie nadal pozostanie aktualne w przypadku wprowadzenia FTT np. tylko w 9 z 27 państw członkowskich.

2.2. Procedura przygotowywania projektu Dyrektywy FTT

Projekt Dyrektywy FTT był przygotowywany z myślą o przyjęciu jej jednomyślnie w ramach specjalnej procedury prawodawczej. W myśl art. 113 TfUE Rada przyjmuje dyrektywę po konsultacji z Parlamentem Europejskim oraz Komitetem Ekonomiczno-Społecznym.

PE w rezolucji z dnia 10 marca 2010 r. pozytywnie odniósł się do wprowadzenia FTT.²³ Wśród licznych ogólnych zaleceń dla Komisji i Rady należy zwłaszcza zwrócić uwagę na zalecenie podniesienia tematu FTT na szczytach G20. PE podkreślił, że wszelkie rozwiązania muszą koniecznie

uniknąć zmniejszenia konkurencyjności UE lub utrudniania zrównoważonych inwestycji i innowacji. W głosowaniu 23 maja 2012r. PE opowiedział się za przyjęciem Dyrektywy FTT.²⁴

Z kolei EKES dwukrotnie pozytywnie odniósł się do projektu Dyrektywy FTT²⁵ i w ostatecznej opinii z dn. 29 marca 2012 r.²⁶ zaznaczył: „*należy przywrócić autonomię finansową Unii Europejskiej, jak to pierwotnie określono w art. 201 traktatu rzymskiego. W tym właśnie kontekście FTT stanowi, zdaniem EKESu, jeden z fundamentalnych elementów nowego systemu zasobów własnych Unii, instrument mogący zapewnić niezbędną samowystarczalność finansową w kontekście wieloletnich ram finansowych 2014–2020*”. Ponadto, EKES podniósł, że według badań Eurobarometru od jesieni 2010 r. odsetek obywateli europejskich popierających wprowadzenie FTT nie spada poniżej 60%. Jesienią 2010 r. wyniósł on 61%, wiosną 2011 r. – 65%, a jesienią 2011 r. – 64%.²⁷

Z kolei Komitet Regionów w opinii z dn. 18 kwietnia 2012r. zwrócił uwagę na konieczność dalej idących środków: (KR) „*widzi konieczność reorganizacji ram działania sektora finansowego UE. Powinna ona sięgać dalej niż wprowadzenie europejskiego systemu podatku od transakcji finansowych i przybrać kształt kompleksowej reformy rynku finansowego, która będzie przeciwdziałać ewentualnym szkodliwym wpływom tego rynku na gospodarkę realną.*”²⁸

Ponadto, w miesiącach luty-kwiecień 2011r. Komisja przeprowadziła społeczne konsultacje (public consultations), które spotkały się z szerokim odzewem ze strony wszystkich interesariuszy (stakeholders). Komisja otrzymała 213 wypełnionych kwestionariuszy konsultacyjnych oraz 3411 indywidualnych petycji.²⁹ Zaprezentowane stanowiska

²⁴ http://ec.europa.eu/budget/news/article_en.cfm?id=201205241039 [22.10.2012]

²⁵ Opinia z inicjatywy własnej ECO/275 z 15 lipca 2010 r. w sprawie podatku od transakcji finansowych (Dz.U. C 44 z 11.2.2011, s. 81), Opinia ECO/284 z 16 czerwca 2011 r. w sprawie komunikatu Komisji „Opodatkowanie sektora finansowego” COM(2010) 549 final (Dz.U. C 248 z 25.8.2011, s. 64).

²⁶ Opinia Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego z 29 marca 2012r., ECO/321.

²⁷ European Commission, 2011, Eurobarometer 76 – Public opinion in the European Union. First Results. Badanie: listopad 2011 r.

²⁸ Opinia Komitetu Regionów Wspólny system podatku od transakcji finansowych”, 94 sesja plenarna 15-16 lutego 2012r., (2012/C 113/03).

²⁹ Strona dedykowana konsultacjom: <http://ec.europa.eu/taxa->

²⁰ Wniosek Dyrektywa Rady w sprawie wspólnego systemu podatku ... op.cit., Pkt 3 Uzasadnienia do projektu Dyrektywy-Aspekty prawne wniosku.

²¹ Wersja skonsolidowana Traktatu o Unii Europejskiej, Dz.Urz. UE. z dn. 30 marca 2010r., C 83/13.

²² Warto zwrócić uwagę, że przy poprzednim wniosku Rady dotyczącym dyrektywy podatkowej tj. CCCTB aż 9 państw członkowskich złożyło zastrzeżenia, że wniosek nie spełniał wymogu subsydiarności. Wątpliwości budził też fakt czy UE ma kompetencje do głębokiej regulacji podatku dochodowego, podstawą prawną wniosku Dyrektywy CCTB był art. 115 TfUE.

²³ Rezolucja Parlamentu Europejskiego z dnia 10 marca 2010 r. w sprawie podatków od transakcji finansowych i ich wprowadzenia, P7_TA(2010)0056.

były spolaryzowane, natomiast znacząca większość respondentów zgadza się, że system „patchwork” (odmienne regulacje w różnych państwach członkowskich) powoduje problemy, zwłaszcza na polu konkurencji rynku wewnętrznego UE.

Należy również wskazać, że bodźcem do przyspieszenia harmonizacji podatków mogą być art. 9 – 11, Tytułu IV Koordynacja polityki gospodarczej i konwergencja Europejskiego Paktu Fiskalnego.³⁰ Europejski Pakt Fiskalny po ratyfikacji będzie wiązał wszystkie kraje Unii Walutowej oraz państwa członkowskie, które nie należą do strefy euro, ale ratyfikują Pakt.³¹ Art. 10 Paktu wyraża dążenie do aktywniejszego korzystania z procedury wzmożonej współpracy w przypadku nie uzyskania porozumienia wysatrczającej liczby państw w Radzie.

2.3. Cele przyjęcia Dyrektywy FTT

Uzasadnienie dyrektywy wskazuje, że FTT ma być pierwszym krokiem do osiągnięcia trzech celów:

1. Uniknięcia rozdrobnienia rynków wewnętrznego usług finansowych, biorąc pod uwagę coraz większą liczbę wprowadzanych nie skoordynowanych krajowych środków podatkowych.
2. Zapewnienie właściwego udziału instytucji finansowych w ponoszeniu kosztów ostatniego kryzysu i zapewnienie równego statusu tego sektora w porównaniu z innymi sektorami z podatkowego punktu widzenia (większość usług finansowych i ubezpieczeniowych podlega zwolnieniu z VAT).
3. Stworzenie odpowiednich środków zniechęcających do zawierania transakcji, które nie zwiększają efektywności rynków finansowych, i tym samym uzupełnienia środków regulacyjnych mających na celu uniknięcie przyszłych kryzysów.

Rada w Uzasadnieniu Dyrektywy FTT zazna-

[tion_customs/common/consultations/tax/2011_02_financial_sector_taxation_en.htm](#) [20.02.2012].

³⁰ Traktat o stabilności, koordynacji i zarządzaniu w unii gospodarczej i walutowej, 20 stycznia 2012r.; Traktat wejście w życie po ratyfikacji przez minimum 12 państw eurolandu, na dzień 23.10.2012r. Traktat ratyfikowało 15 państw; http://european-council.europa.eu/media/639256/16_-_tscg_pl.12.pdf [22.10.2012].

³¹ *Ile będzie pola dla fiskusa w nowym unijnym pakcie fiskalnym*, 12 lutego 2012r., Dziennik Gazeta Prawna, e-wydanie, http://edgp.gazetaprawna.pl/index.php?act=mprasa&sub=article&id=397259&fb_source=message [20.02.2012].

cza, że wyłącznie poprzez działania na poziomie UE można uniknąć rozdrobnienia rynków finansowych pod względem działalności i w ujęciu transgranicznym, a także zapewnić równe traktowanie instytucji finansowych w UE. Jednakże, tylko w przypadku wprowadzenia FTT na terenie całej UE bądź w całej strefie Euro można mówić o dążeniu do zapewnienia jednoci wspólnego rynku i swobody przepływu kapitału.

Rada wskazuje, że Unia realizuje obecnie ambitny program reform regulacyjnych w sektorze usług finansowych, dążąc do usprawnienia sposobu regulacji i nadzoru rynków finansowych w Europie. Reforma jest ukierunkowana na cztery cele strategiczne: usprawnienie nadzoru nad sektorem finansowym, wzmocnienie instytucji finansowych i zapewnienie ram dla celów ich restrukturyzacji w stosownych przypadkach, zwiększenie bezpieczeństwa i przejrzystości rynków finansowych oraz zwiększenie ochrony konsumentów korzystających z usług finansowych. FTT ma zatem stanowić dopełnienie reform regulacyjnych rynku finansowego UE.

Ocena skutków przyjęcia nowego podatku wykazuje, że FTT wpłynie na zachowanie rynku i modele biznesowe w sektorze finansowym. Związane z podatkiem zwiększenie kosztów transakcji może wpłynąć na automatyczne systemy transakcyjne na rynkach finansowych, tak że koszty te w znacznym stopniu ograniczą zysk końcowy. W szczególności dotyczy to modelu biznesowego transakcji wysokiej częstotliwości (ang. HFT- high frequency trading), ściśle powiązanych z platformami obrotu, na których instytucje finansowe realizują liczne transakcje o wysokim wolumenie, ale niskiej marży. Konieczne może być ich zastąpienie algorytmami, które generują mniej liczne transakcje, ale wykazują jednak wyższą marżę przed opodatkowaniem.³² Ponadto, rynki finansowe staną się mniej efektywne ze względu na koszty arbitrażu.

2.4. Ryzyka związane z wprowadzeniem podatku od transakcji finansowych

W legislacyjnym sprawozdaniu finansowym do Wniosku FTT, w punkcie 2.2. System zarządzania i kontroli Rada wymienia trzy zidentyfikowane ryzyka:

1. Opóźnienie transpozycji na poziomie państw

³² Uzasadnienie Dyrektywy FTT, s. 5.

członkowskich

2. Ryzyko oszustw podatkowych, unikania opodatkowania i nadużyć
3. Ryzyko delokalizacji

Ryzyko nr 1 należy uznać za zdefiniowane zbyt optymistycznie, trafniej zdefiniowanym ryzykiem byłby brak jednomyślności w procedurze prawodawczej i konieczność oszacowania w związku z tym skutków przyjęcia FTT jedynie w części państw członkowskich UE.

W kontekście drugiego ryzyka należy odnieść się do art. 11 Dyrektywy FTT „*Postanowienia szczególne dotyczące zapobiegania oszustwom podatkowym, unikaniu opodatkowania i nadużyciom*”. Przewiduje się w nim przyjmowanie środków specjalnych na poziomie państw członkowskich oraz przyjęcie przez Komisję aktów delegowanych, w których te środki zostaną zdefiniowane. Art. 11 ust. 3 stanowi, że państwa członkowskie powinny korzystać z już przyjętych środków oraz z istniejących zobowiązań sprawozdawczych i do przechowywania informacji dot. transakcji finansowych. Z kolei, w odniesieniu do systemu kontroli podatników dyrektywa w sposób ogólny zobowiązuje państwa członkowskie do podjęcia „odpowiednich kroków” w celu zapobiegania obejściu, unikania i nadużycia prawa (evasion, avoidance, abuse) z uwzględnieniem już istniejących regulacji: dyrektywy 2011/16/UE w sprawie współpracy administracyjnej w obszarze opodatkowania i dyrektywy 2011/24/WE w sprawie wzajemnej pomocy przy windykacji roszczeń dotyczących podatków i innych działań.

W związku z ryzykiem delokalizacji, Rada stwierdza, że FTT wiąże się ze spadkiem PKB, na poziomie około 0,5% w perspektywie długoterminowej i obniżenia wolumenu rynkowego transakcji.³³ W celu uniknięcia ryzyka delokalizacji, potrzebne jest skoordynowane podejście- zarówno na poziomie UE, jak i na poziomie międzynarodowym- zgodnie z ambicjami dotyczącymi współpracy w ramach G-20.

2.5. Konstrukcja podatku od transakcji finansowych

2.5.1. Podmiot opodatkowania

Zgodnie z art. 1 ust. 2 Dyrektywy FTT, po-

datek obowiązuje w odniesieniu do wszystkich transakcji finansowych, pod warunkiem że przynajmniej jedna strona transakcji została ustanowiona w państwie członkowskim i że stroną transakcji jest instytucja finansowa ustanowiona na terytorium państwa członkowskiego, działająca na własny rachunek lub na rachunek innej osoby, lub też działająca w imieniu strony transakcji.

Pojęcie instytucji finansowej zostało zdefiniowane szeroko w art. 2 ust. 1 pkt 7; „instytucja finansowa” oznacza: przedsiębiorstwo inwestycyjne zgodnie z definicją zawartą w art. 4 dyrektywy 2004/39/WE; rynek regulowany zgodnie z definicją w art. 4 dyrektywy 2004/39/WE i wszelkie inne zorganizowane systemy lub platformy obrotu; instytucję kredytową zgodnie z definicją w art. 4 dyrektywy 2006/48/WE; zakład ubezpieczeń i zakład reasekuracji zgodnie z definicjami w art. 13 dyrektywy 2009/138/WE Parlamentu Europejskiego i Rady; przedsiębiorstwo zbiorowego inwestowania w zbywalne papiery wartościowe (UCITS) zgodnie z definicją w art. 1 dyrektywy 2009/65/WE i spółkę zarządzającą zgodnie z definicją zawartą w art. 2 dyrektywy 2009/65/WE; fundusz emerytalny lub instytucję pracowniczych programów emerytalnych zgodnie z definicją w art. 6 lit. a) dyrektywy 2003/41/WE Parlamentu Europejskiego i Rady, osoby zarządzające inwestycjami takiego funduszu lub instytucji; alternatywny fundusz inwestycyjny (AFI) oraz zarządzającego alternatywnym funduszem inwestycyjnym (ZAFI) zgodnie z definicją w art. 4 dyrektywy 2011/61/UE; jednostkę specjalnego przeznaczenia do celów sekurytyzacji zgodnie z definicją w art. 4 dyrektywy 2006/48/WE; spółkę celową (podmiot specjalnego przeznaczenia) zgodnie z definicją w art. 13 ust. 26 dyrektywy 2009/138/WE; wszelkie inne przedsiębiorstwa prowadzące jedną lub więcej z wymienionych poniżej działalności, jeżeli te działalności stanowią istotną część ich ogólnej działalności pod względem wolumenu lub wartości transakcji finansowych; nabywanie udziałów w przedsiębiorstwach; udział w instrumentach finansowych lub ich emisja; świadczenie usług dotyczące udziału w instrumentach finansowych lub ich emisji. Należy zaznaczyć, że wszystkie wymienione instytucje funkcjonują w państwach członkowskich w oparciu o implementowane dyrektywy.

Zatem pojęcie instytucji finansowej zostało zdefiniowane bardzo szeroko. Art.1 ust.3 zawiera cztery wyłączenia: Europejski Fundusz Stabilności

³³ Ibidem., s. 5.

Finansowej,³⁴ międzynarodowe instytucje finansowe utworzone przez co najmniej dwa państwa członkowskie, których celem jest mobilizacja środków i zapewnienie pomocy finansowej na rzecz swoich członków, którzy doświadczają poważnych problemów w zakresie finansowania lub są zagrożeni takimi problemami; partnerzy centralni (ang. Central Counter Parties, CCP), jeśli pełnią funkcję CCP; centralny depozyt papierów wartościowych (CDPW)³⁵ i międzynarodowe depozyty centralnych papierów wartościowych (MDCPW), jeśli pełnią funkcję CDPW lub MDCPW. W ten sposób – poprzez wyłączenia dąży się do uniknięcia negatywnego wpływu na możliwości refinansowania instytucji finansowych lub generalnie na politykę pieniężną.

Należy zwrócić uwagę, że nawet jeśli jeden podmiot transakcji nie podlega opodatkowaniu FTT, to nie wyklucza to opodatkowania jego kontrahenta.

2.5.2. Przedmiot opodatkowania

Przedmiotem opodatkowania są wszystkie transakcje finansowe, z zastrzeżeniem terytorialno-podmiotowym, tj. jeśli przynajmniej jedna strona transakcji została ustanowiona w państwie członkowskim, i że stroną transakcji jest instytucja finansowa ustanowiona na terytorium państwa członkowskiego, działająca na rachunek własny lub na rachunek innej osoby lub też działająca w imieniu strony transakcji (art. 1 ust.2 Dyrektywy FTT).

Pojęcie transakcji finansowej zostało szeroko zdefiniowane w art. 2 ust. 1 pkt 2. Transakcja finansowa oznacza:

- a) zakup i sprzedaż instrumentów finansowych przed kompensowaniem i rozliczeniem, w tym umowy z udzielonym przyrzeczeniem odkupu i umowy z otrzymanym przyrzeczeniem odkupu, a także umowy udzielenia i zaciągnięcia pożyczek papierów wartościowych,
- b) transfery pomiędzy podmiotami z grupy, dotyczące praw do dysponowania instrumentami finansowymi w charakterze właściciela, a także wszelkie operacje równoważne wiążące się z przekazaniem ryzyka związanego z instrumentem finansowym, w przypadkach nie podlegających lit. a),

- c) zawarcie i zmianę umów dotyczących instrumentów pochodnych,

Podobnie jak w przypadku poszczególnych instytucji finansowych, instrumenty finansowe są objęte wspólnymi ramami regulacyjnymi na poziomie UE, zapewniając przejrzysty, wszechstronny i wdrożony zestaw definicji.³⁶

Przedmiotem opodatkowania nie są transakcje wymienione w art. 1 ust. 4 Dyrektywy FTT:

- a) transakcje na rynku pierwotnym, z wyjątkiem emisji i umorzenia akcji i jednostek w przedsiębiorstwa zbiorowego inwestowania w zbywalne papiery wartościowe (UCITS) oraz alternatywnych funduszy inwestycyjnych,
- b) transakcje z Unią Europejską, Europejską Wspólnotą Energii Atomowej, Europejskim Bankiem Centralnym, Europejskim Bankiem Inwestycyjnym, a także instytucjami ustanowionymi przez Unię Europejską lub Europejską Wspólnotę Energii Atomowej, których dotyczy Protokół w sprawie przywilejów i immunitetów Unii Europejskiej, w ramach limitów na warunkach tego Protokołu, a także umów w sprawie jego wdrożenia lub umów w sprawie siedziby, w takim zakresie, w jakim nie spowoduje to zakłócenia konkurencji,
- c) transakcje z organizacjami lub instytucjami międzynarodowymi innymi niż wymienione w lit. b), uznanymi za takie przez organy publiczne państwa przyjmującego, w ramach limitów i na warunkach określonych przez konwencje międzynarodowe ustanawiające organy lub przez umowy w sprawie siedziby,
- d) transakcje z bankami centralnymi państw członkowskich.

Zatem wielu działań nie uznaje się za transakcje finansowe. Poza wyłączeniem transakcji na rynku pierwotnym, FTT nie obejmuje zawierania umów ubezpieczeniowych, zaciągania kredytów hipotecznych i konsumpcyjnych, usług płatniczych (ale późniejszy obrót tymi produktami w oparciu o produkty strukturyzowane podlega). Opodatkowaniu nie podlegają transakcje walutowe na rynku kasowym, ażeby chronić swobodę przepływu kapitału (jednakże

³⁴ Błędne polskie tłumaczenie wniosku – Europejski Instrument Stabilności Finansowej zamiast Europejski Fundusz Stabilności Finansowej (EFSF).

³⁵ Raczej należy tłumaczyć jako krajowy tj. KDPW.

³⁶ Dyrektywa 2004/39/WE w sprawie rynków instrumentów finansowych.

instrumenty pochodne oparte o transakcje walutowe są opodatkowane).³⁷

2.5.3. Podstawa opodatkowania

Dyrektywa odrębnie definiuje podstawę opodatkowania dla transakcji innych niż związane z umowami dot. instrumentów pochodnych i dla związanych z takimi umowami (art. 5 i 6 Dyrektywy FTT).

W pierwszej grupie, która obejmuje przede wszystkim akcje i obligacje, podstawa obejmuje wszystko, co stanowi zapłatę za przekazanie uiszczoną przez kontrahenta lub stronę trzecią lub należną od kontrahenta lub strony trzeciej. Podstawą opodatkowania jest cena rynkowa ustalona w momencie gdy FTT staje się wymagalny, również gdy zapłata jest inna niż cena rynkowa lub dotyczy transferów pomiędzy podmiotami grupy w zakresie praw do dysponowania instrumentami finansowymi w charakterze właściciela oraz operacji równoważne. „Cena rynkowa” (art. 5 ust. 3 Dyrektywy FTT) oznacza pełną kwotę, jaka zostałaby uiszczona w charakterze zapłaty za dany instrument finansowy w transakcji zawartej zgodnie z warunkami rynkowymi. Należy zaznaczyć, że takie rozwiązanie będzie prowadziło do licznych sporów pomiędzy podatnikami i organami podatkowymi. Niemniej z punktu widzenia interesów fiskalnych państwa, wydaje się ono być jak najbardziej uzasadnione.

W przypadku transakcji polegających na zakupie i sprzedaży instrumentów finansowych przed kompensowaniem i rozliczeniem, umów udzielania i zaciągania pożyczek papierów wartościowych oraz transferów między podmiotami grupy (art. 2 ust. 1 pkt 1 lit. a oraz b Dyrektywy FTT), i w odniesieniu do umów dotyczących instrumentów pochodnych, podstawę opodatkowania dla celów FTT stanowi wartość nominalna umowy dotyczącej instrumentów pochodnych w momencie transakcji finansowej. W przypadku ustalenia więcej niż jednej wartości nominalnej do celów ustalenia podstawy opodatkowania stosuje się najwyższą wartość. Zgodnie z art. 2 ust. 1 pkt 10 Dyrektywy FTT „wartość nominalna” oznacza bazową wartość nominalną zastosowaną do wyliczenia płatności dokonywanych z tytułu danej umowy dotyczącej instrumentów pochodnych – wartość ustalona w momencie zakupu/sprzedaży, przekazania, zawarcia lub zmiany umowy dot. instrumentów pochodnych. Takie rozwiązanie ma zapewnić niskie

³⁷ Uzasadnienie Dyrektywy FTT, s. 9.

koszty administracyjne oraz utrudnić sztuczne redukcje obciążeń podatkowych poprzez kreatywną strukturę kontraktów ze względu na brak zachęty podatkowej np. do zawarcia umowy dotyczącej tylko różnic cen lub wartości.³⁸

2.5.4. Stawki opodatkowania

Stawki FTT mają charakter procentowy, Dyrektywa ustala stawki minimalne na poziomie 0,1% dotyczące transakcji z pierwszej grupy i 0,01% z drugiej grupy (głównie dot. instrumentów pochodnych). Państwa członkowskie ustalają jedną stawkę dla każdej z dwóch grup transakcji. W przypadku zmian stawki, państwa stosują stawkę obowiązującą w momencie, w którym podatek stał się wymagalny. Zgodnie z art. 4 ust. 1 Dyrektywy FTT podatek staje się wymagalny w momencie zaistnienia danej transakcji. Anulowanie lub zmiana transakcji nie wpływa na wymagalność podatku, za wyjątkiem błędów.³⁹ Warto wskazać, że niektórzy ekonomiści⁴⁰ twierdzą, iż te stawki tak jak w dyrektywie kapitałowej 2008/7/WE powinny mieć charakter maksymalny. Zgodnie z postanowieniami Dyrektywy FTT w przypadku konfliktu jej przepisów z Dyrektywą 7, pierwszeństwo przyznaje się Dyrektywie FTT.

Wprowadzenie FTT na terenie całej strefy Euro, tj. harmonizacja podatku od transakcji finansowych ma się opierać na już istniejących ramach regulujących rynek kapitałowy w państwach członkowskich; z zachowaniem zaproponowanych w Dyrektywie elementów konstrukcyjnych podatku: szerokiej definicji instytucji finansowej i instrumentu finansowego oraz minimalnych stawek na poziomie 0,01% i 0,1%. Dyrektywa przewiduje przeprowadzenie przeglądów skutków podatkowych FTT co pięć lat, ale po raz pierwszy już w roku 2016. Po porównaniu stawek wprowadzonych przez poszczególne państwa należałoby wtedy zastanowić się nad wprowadzeniem stawek maksymalnych, które powinny oscylować w okolicy wskazanych w dyrektywie stawek minimalnych. W przypadku braku stawek maksymalnych FTT może być nadużywany przez państwa członkowskie jako instrument fiskalny.

Dyrektywa FTT w art. 12 wprowadza zakaz, iż państwa członkowskie nie nakładają ani nie utrzy-

³⁸ Ibidem., s. 9.

³⁹ Wersja angielska Dyrektywy FTT: „except for cases of errors”; błędne polskie tłumaczenie: „w przypadku pomyłek.”

⁴⁰ D. Rosati, *Co z podatkiem od transakcji finansowych*, e-wydanie wyborcza.biz [6.02.2012].

mują innych podatków od transakcji finansowych niż FTT lub podatek od wartości dodanej będący przedmiotem dyrektywy 2006/112/WE. Oznacza to, że w przypadku gdyby polski projekt ustawy o podatku od usług finansowych został przyjęty i wszedł w życie przed Dyrektywą FTT, następnie należałoby nowelizować ustawę bądź uchylić ją i przyjąć nową, zważywszy iż polski projekt ustawy o podatku od usług finansowych wprowadza podatek o szerszym zakresie niż Dyrektywa FTT.

Bibliografia

Akty prawne

1. Dyrektywa 2004/39/WE w sprawie rynków instrumentów finansowych, Dz. Urz. L 145 z dn. 30.04.2004r.
2. Projekt Ustawy z dnia ... o podatku od usług finansowych.
3. Rezolucja Parlamentu Europejskiego z dn. 10 marca 2010 r. w sprawie podatków od transakcji finansowych i ich wprowadzenia, P7_TA(2010)0056.
4. Traktat o stabilności, koordynacji i zarządzaniu w Unii Gospodarczej i Walutowej z dn. 20 stycznia 2012 r.
5. Wersja Skonsolidowana Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej, Dz.Urz.UE. z dn. 30.03.2010 r., C 83/47.
6. Wersja skonsolidowana Traktatu o Unii Europejskiej, Dz.Urz.UE. z dn. 30 marca 2010 r., C 83/13.
7. Wniosek dotyczący rozporządzenia Rady w sprawie metod i procedury udostępniania zasobów własnych opartych na podatku od transakcji finansowych z dn. 9.11.2011 r., COM (2011) 738.
8. Wniosek Dyrektywa Rady w sprawie wspólnego systemu podatku od transakcji finansowych i zmieniająca Dyrektywę 2008/7/WE, Bruksela, dn. 28.9.2011 r., KOM(2011) 594 wersja ostateczna.
9. Zmieniony wniosek Rozporządzenie Rady określające środki wykonawcze dotyczące systemu zasobów własnych Unii Europejskiej, Bruksela, dn. 9.11.2011 r., KOM(2011) 740 wersja ostateczna.

Literatura

1. Rosati D., *Co z podatkiem od transakcji finansowych*, „wyborcza.biz”, 6.02.2012
2. Tokarski P., Toporowski P., *Podatek od transakcji fi-*

nansowych – polityczne i gospodarcze implikacje dla Polski, Biuletyn Pism Nr 9 (874).

Dokumenty

1. Opinia Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego z dn. 16 czerwca 2011 r. w sprawie komunikatu Komisji Opodatkowanie sektora finansowego, ECO/284.
2. Opinia Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego z dn. 29 marca 2012 r., ECO/321.
3. Opinia Komitetu Regionów Wspólny system podatku od transakcji finansowych, 94 sesja plenarna 15-16 lutego 2012 r., 2012/C 113/03.
4. Opinia z inicjatywy własnej Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego z dn. 15 lipca 2010 r. w sprawie podatku od transakcji finansowych, ECO/275.

Strony internetowe

- » http://ec.europa.eu/taxation_customs/common/consultations/tax/2011_02_financial_sector_taxation_en.htm [20.02.2012],
- » http://edgp.gazetaprawna.pl/index.php?act=mprasa&sub=article&id=397259&fb_source=message [20.02.2012],
- » http://european-council.europa.eu/media/639256/16_--tscg.pl.12.pdf [22.10.2012],
- » www.ec.europa.eu/budget/news/article_en.cfm?id=201205241039 [22.10.2012],
- » www.podatki.biz/artykuly/16_15534.htm [20.10.2012].

O autorze

Iwona Krzemińska - Studentka V roku roku prawa na Uniwersytecie Warszawskim oraz II roku programu Master droit français et européen des affaires Uniwersytetu w Poitiers. Stypendystka programu Erasmus na dwujęzycznym Uniwersytecie we Fryburgu w Szwajcarii. W szczególności interesuje się prawem europejskim, finansami publicznymi i prawem rynku finansowego.

Małgorzata Laskowska - Studentka V roku roku prawa na Uniwersytecie Warszawskim. Seminarzystka prof. Witolda Modzelewskiego. Interesuje się prawem finansowym, głównie w aspekcie podatków. Stypendystka programu Erasmus na Dublin City University w Irlandii.

Status prawnopodatkowy akcjonariusza w spółce komandytowo-akcyjnej

Wydaje się, że budząca tak liczne kontrowersje problematyka opodatkowania akcjonariusza spółki komandytowo-akcyjnej wymaga analizy, również w świetle wydanych w 2012 r. uchwały NSA i interpretacji ogólnej.

Jan Klapaczyński

Spis treści:

1. Opodatkowanie S.K.A. Poglądy pojawiające się w orzecznictwie i piśmiennictwie przed r. 2012
2. Kontrowersyjne problemy dotyczące opodatkowania akcjonariusza w uchwale NSA II FPS 1/11
3. Korzystne dla podatników postanowienia interpretacji ogólnej Ministra Finansów
4. Opodatkowanie akcjonariusza *de lege ferenda*

Jednym ze skutków wejścia w życie Kodeksu spółek handlowych¹ (dalej: „K.s.h.”) było wprowadzenie do polskiego prawa nowego rodzaju spółki osobowej – spółki komandytowo-akcyjnej (dalej: „S.K.A.”). Zgodnie z art. 125 K.s.h. S.K.A. jest spółką osobową mającą na celu prowadzenie przedsiębiorstwa pod własną firmą, w której wobec wierzycieli za zobowiązania spółki co najmniej jeden wspólnik odpowiada bez ograniczenia (komplementariusz), a co najmniej jeden wspólnik jest akcjonariuszem. Oprócz art. 125 spółkę tę jako osobową kwalifikuje art. 4 § 1 pkt 1 K.s.h. Nie zmienia to faktu, że S.K.A. jest formą niejako „pośrednią” pomiędzy spółkami osobowymi i kapitałowymi, ponieważ występują w niej elementy charakterystyczne dla obu typów. Świadczy o tym chociażby przepis odsyłający – art. 126 § 1, zgodnie z którym w sprawach nieuregulowanych przepisami o S.K.A. stosuje się odpowiednio, tak przepisy dotyczące spółki jawnej (w określonym zakresie), jak i dotyczące spółki akcyjnej (w pozostałych sprawach). Jak zauważa A. Kidyba: „istotny jest model tej spółki: w szczególności rozstrzygnięcie, których elementów ma być więcej: komandytowych czy akcyjnych. W Niemczech np. spółka taka jest spółką akcyjno-komandytową, będącą swoistą odmianą spółki akcyjnej. Należy przyjąć, że konstrukcja

spółki komandytowo-akcyjnej w Polsce ma charakter mieszany z przewagą elementów „komandytowych”².

W literaturze podkreśla się dużą atrakcyjność tej formy organizacyjno-prawnej. Tak podsumowuje to R. Lewandowski: „analizując nieliczne w polskim piśmiennictwie prawniczym opracowania dotyczące spółki komandytowo-akcyjnej, można dojść nawet do przekonania, że forma ta posiada same zalety”³. Jej szczególnym przymiotem wydaje się przede wszystkim, często podkreślana, możliwość dokapitalizowania spółki przez emisję akcji bez zagrożenia wrogim przejęciem (zwłaszcza jeśli chodzi o podmioty, które zdołały już wypracować zadowalający status na rynku)⁴. W uzasadnieniu projektu K.s.h. podnoszono, że forma ta może okazać się bardzo atrakcyjna dla rodzimych przedsiębiorców stojących przed wyzwaniem stawienia czoła konkurencji większych i potężniejszych podmiotów z Unii Europejskiej⁵.

Jednak w pierwszych latach po wejściu w życie K.s.h. przedmiotowa spółka nie cieszyła się dużą popularnością. Przykładowo ich liczba wynosiła w dniach: 31.12.2002 r. – 9 podmiotów, 31.12.2003 r. – 18, 31.12.2004 r. – 23.⁶ O zmianie w tym zakresie mówić możemy dopiero od r. 2005 – 31.12. istniały już 43 spółki, zaś rok później – aż 109. Kolejne lata to już okres wręcz „skokowego” wzrostu ilości tych podmiotów.

Można pokusić się o tezę, że za nagłym powodem S.K.A. stały przyczyny natury prawnopodat-

² A. Kidyba, *Prawo handlowe*, Warszawa 2011, s. 321.

³ R. Lewandowski, *Polska koncepcja legislacyjna spółki komandytowo-akcyjnej*, Łódź 2007, s. 28.

⁴ Tamże, s. 42.

⁵ Pierwsza wersja *Uzasadnienia projektu ustawy – Kodeks spółek handlowych*, s. 13 (podają za: R. Lewandowski, *Polska koncepcja... dz. cyt.*, s. 42).

⁶ Główny Urząd Statystyczny, *Zmiany strukturalne grup podmiotów gospodarki narodowej w rejestrze REGON, I półrocze 2012 r.*, s. 31.

¹ Ustawa z dnia 15 września 2000 r. – Kodeks spółek handlowych (Dz. U. Nr 94, poz. 1037 ze zm.).

kowej, a nie tylko czysto organizacyjnoprawnej, z zakresu prawa handlowego. Oddajmy głos praktykom prawa: „od roku 2005 popularność tego typu spółek znacznie wzrosła głównie za sprawą >>odkrycia<< ich przez doradców podatkowych i bardziej świadomych podatkowo przedsiębiorców”.⁷ Można powiedzieć, że wykorzystano fakt, że S.K.A. niejako łączy w sobie to co najlepsze w spółkach osobowych i to co najlepsze w spółkach kapitałowych – odpowiednio: brak opodatkowania na poziomie spółki (na mocy art. 1 ust. 2 ustawy o podatku dochodowym od osób prawnych⁸ – dalej: „u.p.d.o.p.” – spółki osobowe nie są podatnikami podatku dochodowego od osób prawnych, są podatkowo przezroczyste) i brak odpowiedzialności akcjonariuszy za zobowiązania spółki, charakterystyczny dla spółek kapitałowych. A. Kidyba wskazywał w 2007 r.: „Szczególną postacią spółki komandytowo-akcyjnej – atrakcyjnej z punktu widzenia podatkowego – może być spółka, w której komplementariuszem są spółki z o.o. lub akcyjne. Powstanie wówczas konstrukcja pozwalająca na udogodnienia podatkowe z jednoczesnym wyłączeniem odpowiedzialności akcjonariusza i wspólnika w spółce z o.o. lub akcyjnej, która jest komplementariuszem”.⁹

1. Opodatkowanie S.K.A. Poglądy pojawiające się w orzecznictwie i piśmiennictwie przed r. 2012

Jak zatem dokładnie wyglądają konsekwencje podatkowe funkcjonowania S.K.A.? Przede wszystkim należy podkreślić, że zgodnie ze wspomnianą zasadą przejrzystości podatkowej spółek osobowych opodatkowany jest dochód dopiero na poziomie poszczególnych wspólników (a nie jak w przypadku spółek kapitałowych – najpierw dochód wykazany przez spółkę, a następnie dochód z tytułu udziału w zyskach osób prawnych). Na tym tle wypada wskazać, że samo określenie „opodatkowania S.K.A.” jest jedynie skrótem myślowym – wszak opodatkowaniu podlegają jej wspólnicy. W zależności od tego, czy wspólnikiem jest osoba fizyczna czy osoba prawna – opodatkowanie nastąpi na podstawie przepisów odpowiednio: ustawy o podatku docho-

dowym od osób fizycznych¹⁰ (dalej: „u.p.d.o.f.”) lub u.p.d.o.p. W tym miejscu należy wskazać, że zasady opodatkowania wspólników spółek osobowych na gruncie obu ustaw są skonstruowane w sposób analogiczny. W przypadku u.p.d.o.f. występują pewne dodatkowe komplikacje związane chociażby z podziałem na źródła przychodów (u.p.d.o.p. nie wyodrębnia poszczególnych źródeł przychodu podatnika, co jednak oczywiście nie oznacza, że rodzaj źródła pozostaje bez znaczenia)¹¹ czy z możliwością opodatkowania zróżnicowanymi stawkami podatkowymi (w przypadku u.p.d.o.p. zasadniczo jest to jednolita stawka 19%, jedynie z wyjątkiem nierezydentów). Jednak z punktu widzenia analizowanego przez nas zagadnienia zawilości te nie są istotne, dlatego co do zasady rozważania dotyczące opodatkowania S.K.A. na gruncie jednej z ustaw pozostają aktualne w odniesieniu do drugiej. Również problemy praktyczne wynikające z przyjęcia danej wykładni przepisów są na gruncie obu ustaw podobne.

Zgodnie z przytoczonym wyżej art. 125 K.s.h. w S.K.A. występują dwa rodzaje wspólników: komplementariusz i akcjonariusz. Na mocy odesłań z art. 126 § 1 K.s.h. ten pierwszy cieszy się pozycją zbliżoną do wspólnika spółki jawnej, ten drugi – do akcjonariusza w spółce akcyjnej. Przepisy ustaw o podatkach dochodowych, jeśli poddać je literalnej wykładni, zdają się nie różnicować prawno-podatkowych statusów komplementariusza i akcjonariusza (takie stanowisko wydaje się jednak nie brać pod uwagę owego „pośredniego” charakteru S.K.A. i tego, że status prawny akcjonariusza jest bliższy statusowi akcjonariusza spółki akcyjnej niż wspólników spółek osobowych). Art. 8 ust. 1 u.p.d.o.f. i art. 5 ust. 1 u.p.d.o.p. mówią po prostu o „przychodach z udziału w spółce niebędącej osobą prawną”, niezależnie od tego, jaki wspólnik te przychody uzyskuje i niezależnie od tego, o jaką spółkę osobową chodzi. O ile zasadniczo nie budzi kontrowersji podobne traktowanie pod względem podatkowym komplementariusza z przykładowo wspólnikiem spółki jawnej, o tyle stosowanie tych samych przepisów (tak samo rozumianych) do akcjonariusza wywoływało (i wywołuje) sprzeciw podatników. Wykorzystując instytucję przewidzianą przez ogólne prawo podatkowe, składali oni wnioski o wydanie interpretacji indywidualnych,

⁷ K. Kohut, P. Mirowski, *Podatkowa atrakcyjność spółki komandytowej i komandytowo-akcyjnej* (http://www.karieramanagera.pl/planowanie_kariery/umowy_i_kontrakty/podatkowa_atrakcyjnosc_spolki_komandytowej_i_komandytowo_akcyjnej/ [30.9.2012 r.]).

⁸ Ustawa z dnia 15 lutego 1992 r. o podatku dochodowym od osób prawnych (Dz. U. z 2011 r. Nr 74, poz. 397 ze zm.).

⁹ A. Kidyba, *Kodeks spółek handlowych. Objasnienia*, Łódź 2007, s. 198.

¹⁰ Ustawa z dnia 26 lipca 1991 r. o podatku dochodowym od osób fizycznych (Dz. U. z 2010 r. Nr 51, poz. 307 ze zm.).

¹¹ H. Litwińczuk, w: red. H. Litwińczuk, *Prawo podatkowe przedsiębiorców*, Warszawa 2008, t. 1, s. 186.

w których przedstawiali własne stanowiska w węzłowych zagadnieniach. Wykładnia przepisów dokonywana przez organy podatkowe była zasadniczo jednolita i niekorzystna dla podatników. W konsekwencji w wielu sprawach doszło do sporów przed sądami administracyjnymi, do instancji kasacyjnej włącznie. Wszystko to spowodowało, że dysponujemy bogatym materiałem, na podstawie którego można wskazać najbardziej kontrowersyjne kwestie. Zdaniem A. Mariańskiego w zakresie opodatkowania akcjonariusza „można wyróżnić dwie główne grupy poglądów:

- » dochód akcjonariusza podlega opodatkowaniu jako dochód z działalności gospodarczej, czyli zgodnie z regulacjami art. 5 ustawy o CIT,
- » dochód ten stanowi dochód z udziału w zyskach osób prawnych, podlegający opodatkowaniu w momencie wypłaty dywidendy.¹²

Pierwszemu stanowisku, opartemu na art. 5 ust. 1 u.p.d.o.p., odpowiada na gruncie u.p.d.o.f. art. 8 ust. 1. Z kolei pogląd drugi znajdowałby swoją podstawę w art. 22 ust. 1 u.p.d.o.p. i art. 17 ust. 1 pkt 4 u.p.d.o.f.

Wydaje się, że stanowisko drugie, choć również reprezentowane w orzecznictwie i piśmiennictwie (A. Mariański przytacza wyrok NSA z dnia 4 grudnia 2009 r., II FSK 1097/08, ponadto tytułem przykładu wskazać można także dotyczący analogicznego problemu na gruncie u.p.d.o.f. wyrok WSA w Krakowie: „Osoba fizyczna będąca akcjonariuszem w spółce komandytowo – akcyjnej, otrzymując dywidendę, uzyskuje przychody z kapitałów pieniężnych (...). Akcjonariusz w spółce komandytowo-akcyjnej nie prowadzi pozarolniczej działalności gospodarczej w rozumieniu u.p.d.o.f.)¹³, nie zyskało szerszego poparcia. Należy zgodzić się z opinią, zgodnie z którą „przeciwko tej koncepcji – znajdującej swoje uzasadnienie w braku racjonalnych przesłanek do akceptowania różnic w opodatkowaniu akcjonariuszy w różnych typach spółek – przemawia jednak gramatyczna wykładania tego przepisu¹⁴ – art. 22 ust. 1 u.p.d.o.p.

¹² A. Mariański, w: A. Mariański, D. Strzelec, M. Wilk, *Podatek dochodowy od osób prawnych. Komentarz*, Warszawa 2012, s. 64.

¹³ Wyrok WSA w Krakowie z dnia 20 grudnia 2007 r., I SA/Kr 1181/07.

¹⁴ R. Krasnodębski, w: G. Dźwigała i in., *Ustawa o podatku dochodowym od osób prawnych. Komentarz*, Warszawa 2009, s. 67.

i art. 17 ust. 1 pkt 4 u.p.d.o.f. mówią o „dochodach (przychodach) z dywidend oraz innych przychodów z tytułu udziału w zyskach osób prawnych” i „dywidendach i innych przychodach z tytułu udziału w zyskach osób prawnych”. Wykładnia organów podatkowych i sądów administracyjnych zdecydowanie zmierza w kierunku kwalifikowania dochodu akcjonariusza jako dochodu z działalności gospodarczej. Przykładowo wskazać można tu interpretacje indywidualne: Dyrektora Izby Skarbowej w Katowicach („dochód osiągnięty z tytułu udziału w spółce komandytowo-akcyjnej stanowić będzie dla jej wspólnika – osoby fizycznej dochód z pozarolniczej działalności gospodarczej, niezależnie od posiadanego przez tego wspólnika statusu w spółce¹⁵ i Dyrektora Izby Skarbowej w Warszawie („Na co wyraźnie należy przy tym zwrócić uwagę, to brak w ustawach podatkowych przepisu, który zezwalałby na różnicowanie sytuacji prawno-podatkowej wspólników spółek osobowych w zakresie podatków dochodowych¹⁶ oraz wyroki: WSA w Warszawie („nie jest tak, że regulacja u.p.d.o.p. nie określa w sposób precyzyjny zasad opodatkowania w analizowanej sytuacji, ponieważ reguły wynikające z ustawy podatkowej są czytelne, co trafnie wskazały organy podatkowe. (...) Trafnie zauważył Minister, że opodatkowanie następuje na ogólnych zasadach¹⁷; co ciekawe w tym orzeczeniu przeciwko stanowisku strony skarżącej, starającej się wykazać zasadność odstąpienia od owych zasad ogólnych opodatkowania wspólników spółek osobowych przez powołanie się na przepisy K.s.h., sąd przedstawił argument o autonomii prawa podatkowego) i WSA w Gdańsku („przychód osiągany przez komplementariusza spółki komandytowo-akcyjnej, tak jak wszystkich innych wspólników spółek osobowych, uznać należy za przychód z pozarolniczej działalności gospodarczej. W ocenie Sądu wyklucza to odmienne opodatkowanie dochodów wspólnika będącego osobą fizyczną spółki komandytowo-akcyjnej¹⁸). Pogląd taki reprezentowany jest także w piśmiennictwie.¹⁹

¹⁵ Interpretacja indywidualna Dyrektora Izby Skarbowej w Katowicach z dnia 30 grudnia 2010 r., IBPBI/1/415-1097/10/SK.

¹⁶ Interpretacja indywidualna Dyrektora Izby Skarbowej w Warszawie z dnia 22 czerwca 2010 r., IPPB3/423-177/10-2/PD.

¹⁷ Wyrok WSA w Warszawie z dnia 18 kwietnia 2008 r., III SA/Wa 2170/07.

¹⁸ Wyrok WSA w Gdańsku z dnia 16 kwietnia 2009 r., I SA/Gd 26/09.

¹⁹ Red. J. Marciniuk, *Podatek dochodowy od osób prawnych 2011*, Warszawa 2011, s. 66.

Zakwalifikowanie dochodu akcjonariusza jako dochodu z działalności gospodarczej oznaczać może jednak spore problemy dla podatnika, głównie natury technicznej (praktycznej). Bezpośrednią konsekwencją takiej kwalifikacji, a zatem opodatkowania na zasadach ogólnych, jest konieczność zastosowania art. 25 u.p.d.o.p. Zgodnie z ust. 1 tego przepisu podatnicy są obowiązani wpłacać na rachunek urzędu skarbowego zaliczki miesięczne w wysokości różnicy pomiędzy podatkiem należnym od dochodu osiągniętego od początku roku podatkowego a sumą zaliczek należnych za poprzednie miesiące. Na gruncie u.p.d.o.f. analogiczny obowiązek wynika z art. 44 ust. 1 pkt 1, według którego podatnicy osiągający dochody z działalności gospodarczej są obowiązani bez wezwania wpłacać w ciągu roku podatkowego zaliczki na podatek dochodowy według przewidzianych zasad. Pamiętać trzeba, że zgodnie z przepisami K.s.h (art. 126 § 1 w zw. z art. 343 § 1 *in fine*) również w przypadku S.K.A. dopuszczalna jest emisja akcji na okaziciela, którymi obrót jest przecież dość swobodny – właścicielem tej samej akcji na okaziciela w ciągu jednego roku podatkowego może być wiele podmiotów, co z kolei może rodzić problemy z określeniem, kto jest w danym momencie akcjonariuszem. „Opodatkowanie dochodu takiego akcjonariusza na zasadach ogólnych (...) wiązałoby się z koniecznością ustalenia, który akcjonariusz, w jakim czasie i jak długo posiadał dany pakiet akcji na okaziciela. Na tej podstawie należałoby ustalać za każdy z takich okresów wysokość przychodów i kosztów u każdego akcjonariusza w każdym okresie, kiedy posiadał akcje.”²⁰ Łatwo sobie wyobrazić, jak gigantycznym wysiłkiem (zasadne jest pytanie, czy w ogóle możliwym do udźwignięcia) dla spółki byłoby prowadzenie takiej dokumentacji, zwłaszcza biorąc pod uwagę, że S.K.A. wprowadzona została jako forma organizacyjno-prawna dla przedsiębiorców niewielkich i średnich rozmiarów, których to nie powinno obarczać się wieloma zbędnymi obowiązkami dokumentacyjnymi. Sytuację dodatkowo skomplikować może fakt, że na żądanie akcjonariusza może być dokonana zamiana akcji imiennych na akcje na okaziciela albo odwrotnie (art. 343 § 2 K.s.h.).

Na tle opisanych problemów w orzecznictwie i piśmiennictwie podjęto trud wypracowania jeszcze innych stanowisk, niwelujących owe praktyczne nie-

dogodności i możliwych do pogodzenia z brzmieniem art. 5 ust. 1 u.p.d.o.p. i art. 8 ust. 1 u.p.d.o.f. Wskazać tu można na dwa poglądy:

» „uzyskiwana przez akcjonariusza dywidenda powinna być opodatkowana [na gruncie u.p.d.o.p. – przyp. aut.] na zasadach ogólnych w taki sposób, jak dochód z pozostałych (innych) źródeł [zatem ani z art. 5 ust. 1 ani z art. 22 ust. 1 – przyp. aut.]. W konsekwencji oznacza to, że przychodem akcjonariusza będzie kwota dywidendy zatwierdzona przez walne zgromadzenie i pozostawiona od jego dyspozycji”.²¹ Takie rozwiązanie oznaczałoby brak obowiązku uiszczania zaliczek w ciągu roku podatkowego. W odniesieniu do u.p.d.o.f. podstawą takiego stanowiska musiałby być art. 10 ust. 1 pkt 9 i jest ono również reprezentowane w orzecznictwie – wskazać można tu np. wyrok WSA w Bydgoszczy;²²

» nie ulega wątpliwości, że przychody akcjonariusza S.K.A. są przychodami kwalifikowanymi jako przychody z działalności gospodarczej, ale akcjonariusz nie jest obowiązany wpłacać zaliczek miesięcznych w ciągu roku podatkowego. W tę linię orzeczniczą dobrze wpisuje się np. wyrok WSA w Krakowie,²³ w którym sąd zgodził się z poglądem Ministra Finansów jedynie w takim zakresie, że przychody akcjonariusza S.K.A. powinny być klasyfikowane jako przychody z tytułu prowadzenia pozarolniczej działalności gospodarczej, nie podzielił natomiast stanowiska Ministra w jego części dotyczącej obowiązku comiesięcznego wpłacania przez akcjonariuszy zaliczek na poczet podatku dochodowego od osób fizycznych. Sąd podkreślił znaczenie prawidłowej wykładni art. 14 ust. 1 zd. 1 u.p.d.o.f., w myśl której za przychód z pozarolniczej działalności gospodarczej uważa się kwoty należne, choćby nie zostały faktycznie otrzymane, po wyłączeniu wartości zwróconych towarów, udzielonych bonifikat i skont. Węzłowym zagadnieniem wydaje się jasne określenie znaczenia pojęcia „kwot należnych”, których ustawy o podatkach dochodowych nie definiują. Dlatego WSA w Krakowie

²¹ R. Krasnodębski, w: G. Dźwigala i in. *Ustawa...* dz. cyt., s. 68.

²² Wyrok WSA w Bydgoszczy z dnia 29 grudnia 2009, I SA/Bd 849/09; podają za: komentarz K. Kurzawskiej, w: K. Trybulec, *Posiadacz akcji nie płaci w trakcie roku zaliczek na PIT* (<http://prawo.rp.pl/artukul/727886.html?print=tak&p=0> [19.10.2012r.]); K. Kurzawska wskazuje jednak, że „wiąże się to jednak w praktyce z brakiem możliwości skorzystania z liniowej stawki PIT”.

²³ Wyrok WSA w Krakowie z dnia 22 września 2010 r., I SA/Kr 1738/09.

²⁰ W. Dmoch, *Podatek dochodowy od osób prawnych 2012*, Warszawa 2012, s. 66.

odwołał się do Słownika języka polskiego, zgodnie z którym „>>należać się<< oznacza tyle, co >>przysługiwać komuś, stanowić dług, powinność, zapłatę<<”. W konsekwencji zdaniem sądu „nie można mówić o powstaniu przychodu, jeśli nie było podstawy prawnej, na mocy której podmiot (u którego ma powstać przychód) może się skutecznie domagać świadczenia od drugiego podmiotu. (...) Termin >>kwota należna<< jest w tym ujęciu tożsamy z pojęciem >>wymagalne świadczenie (wierzytelność)<<. Mając to na uwadze, niezbędna jest analiza sytuacji prawnej akcjonariusza w SKA, aby stwierdzić, kiedy możemy mówić o przychodzie należnym mu z tytułu udziału w zysku w spółce.” Analizy tej sąd dokonał w oparciu o przepisy K.s.h. – zabieg ten określić można jako wykładnia systemowa zewnętrzna. Z przepisów tych wynikają istotne różnice w statusach komplementariusza i akcjonariusza (o których już częściowo mowa była na początku niniejszego artykułu). Wskazać natomiast trzeba, że komplementariusz ma prawo partycypować w zysku spółki niejako *ex lege* (pod warunkiem że nie zapadnie uchwała o przeciwnej treści), zaś akcjonariusz uprawnienie do żądania wypłaty należnej części zysku ma jedynie pod warunkiem podjęcia przez komplementariuszy stosownej uchwały przewidującej podział zysku (i to po uprzednim spełnieniu jeszcze innych przewidzianych w K.s.h. przesłanek

» np. spółka musi w ogóle wykazać w sprawozdaniu finansowym zysk). Zatem do tego momentu u akcjonariusza nie powstaje przychód należny, przez co nie jest możliwe uiszczanie zaliczek na taki, nie istniejący jeszcze przychód. Akcjonariusz obowiązany jest wpłacić zaliczkę jedynie za miesiąc, w którym otrzymał wypłatę z zysku. Na uznanie zasługuje odwołanie się przez WSA w Krakowie do zasady *in dubio pro tributario* oraz wskazanie, że przyjęcie odmiennej interpretacji stanowiłoby *argumentum ad absurdum*.

2. Kontrowersyjne problemy dotyczące opodatkowania akcjonariusza w uchwale NSA II FPS 1/11

Rozbieżności interpretacyjne wystąpiły również na poziomie sądu kasacyjnego. Zwykły skład NSA rozpoznający skargę kasacyjną dotyczącą podobnego problemu, wskazując na liczne wątpliwości i rozbieżności w orzecznictwie, przedstawił do rozstrzygnięcia składowi siedmiu sędziów zagadnienie prawne, czy przychód (dochód) akcjonariusza S.K.A.

podlega opodatkowaniu w dniu otrzymania dywidendy wypłaconej akcjonariuszom na podstawie uchwały walnego zgromadzenia o podziale zysku, tj. na podstawie art. 5 ust. 1 u.p.d.o.p. czy zgodnie z zasadami określonymi w art. 5 ust. 1 i 2 i art. 25 ust. 1 u.p.d.o.p., w miesięcznych zaliczkach.²⁴ NSA podjął uchwałę,²⁵ zgodnie z którą taki przychód (dochód) podlega opodatkowaniu w dniu otrzymania dywidendy wypłaconej akcjonariuszom na podstawie uchwały walnego zgromadzenia o podziale zysku. Sąd stwierdził, że przychody uzyskiwane przez akcjonariusza z tytułu udziału w S.K.A. nie są przychodami z działalności gospodarczej. Wskazał, że „przychód akcjonariusza z zysku do podziału wynika wyłącznie z posiadania prawa majątkowego w postaci akcji spółki komandytowo-akcyjnej. Jednocześnie dla podatkowej kwalifikacji źródła przychodu akcjonariusza nie ma żadnego znaczenia, czy spółka komandytowo-akcyjna osiągała przychody z działalności gospodarczej, czy jakiegokolwiek innej.” Przychód ten należy zakwalifikować do art. 12 ust. 1 pkt 1, zgodnie z którym przychodami są w szczególności otrzymane pieniądze wartości pieniężne, w tym również różnice kursowe. Sąd trafnie wskazał, że z przepisem tym wiąże się nakaz ustalania przychodu podatkowego wg metody kasowej. Tylko ta metoda powinna być stosowana w odniesieniu do przychodu akcjonariusza, zwłaszcza w świetle wykluczenia możliwości zastosowania art. 12 ust. 3, który to dopuszcza metodę memoriałową. W przedmiocie niezbędnego określenia momentu powstawania przychodu u akcjonariusza sąd, podobnie jak w przytoczonym wyżej orzeczeniu WSA w Krakowie odwołał się do przepisów K.s.h. dochodząc jednak do jeszcze korzystniejszych dla akcjonariuszy wniosków. Zwrócił uwagę, że akcjonariusz może faktycznie nie otrzymać wypłaty z zysku, mimo przysługującego mu rozszczenia. Zatem nie moment, od którego akcjonariuszowi przysługuje rozszczenie w stosunku do spółki, ale moment faktycznego otrzymania pieniędzy lub wartości pieniężnych jest tym, w którym powstaje obowiązek podatkowy. Konsekwencją tego stanowiska jest dojście przez NSA do wniosków w zakresie obowiązku uiszczania zaliczek podobnych do zawartych w wyroku SA/Kr 1738/09. Akcjonariusz jest zobowiązany jednak wpłacić zaliczkę, jeśli partycypował w zysku spółki jeszcze przed końcem roku obrotowego z powodu otrzymania zaliczki na poczet udziału w zysku – za miesiąc, w którym powstał taki przychód (do-

²⁴ Postanowienie NSA z 7.3.2011 r., II FSK 2025/09.

²⁵ Uchwała NSA z 16.1.2012 r., II FPS 1/11.

chód).

3. Korzystne dla podatników postanowienia interpretacji ogólnej Ministra Finansów

Uchwała NSA, jak się wydaje, powinna rozwiązać problem niejednolitego stosowania prawa podatkowego w przedmiotowym problemie. Jednak wykładnia, w myśl której opodatkowanie przychodu akcjonariusza jest przesunięte dopiero do momentu faktycznego otrzymania dywidend, a na akcjonariuszu nie ciąży kłopotliwy obowiązek dokonywania zaliczek, a zatem bardzo korzystna dla podatników okazała się trudna do zaakceptowania przez organy podatkowe – wskazać można stosowne interpretacje wydawane już po ogłoszeniu uchwały. Dlatego pozytywnie ocenić należy interwencję Ministra Finansów (który – przypomnijmy – zgodnie z art. 14 Ordynacji podatkowej²⁶ ma dążyć do zapewnienia jednolitego stosowania przepisów prawa podatkowego przez organy podatkowe oraz organy kontroli skarbowej, przy czym uwzględniać powinien orzecznictwo sądów) – 18.5.2012 r. ukazała się interpretacja ogólna.²⁷ Minister wskazał, że dokonując interpretacji, miał na względzie wzmiankowaną uchwałę II FPS 1/11, jak również inne wyroki sądów administracyjnych. Nie podzielił jednak zaprezentowanego w uchwale stanowiska NSA, przyjmując że należy zastosować art. 12 ust. 3 u.p.d.o.p. Podkreślono wagę dla przedmiotowej problematyki prawidłowego rozumienia słów „przychód należny” z punktu widzenia języka. Można stwierdzić, że interpretacja pozostaje w tym zakresie w zgodzie z przytaczanym powyżej orzeczeniem WSA w Krakowie. Wskazano, że „kwota przyznanej przez walne zgromadzenie SKA akcjonariuszowi (osobie fizycznej, osobie prawnej) dywidendy, na podstawie uchwały o podziale zysku tej spółki, stanowi przychód z działalności gospodarczej, od którego należy odprowadzić zaliczkę na podatek dochodowy, stosownie do art. 25 u.p.d.o.p. oraz art. 44 ust.1 pkt 1 u.p.d.o.f. za miesiąc, w którym go uzyskano. Jeżeli podatnik oprócz ww. przychodu uzyskuje także inne przychody z tytułu prowadzenia działalności gospodarczej, przyznana dywidenda zwiększa zatem będzie wysokość należ-

²⁶ Ustawa z dnia 29 sierpnia 1997 r. – Ordynacja podatkowa (Dz. U. z 2005 r. Nr 8, poz. 60 ze zm.).

²⁷ Interpretacja ogólna Nr DD5/033/1/12/KSM/DD-125 Ministra Finansów z dnia 11 maja 2012 r. w sprawie opodatkowania dochodów niebędącego komplementariuszem akcjonariusza spółki komandytowo-akcyjnej z tytułu udziału w zyskach spółki komandytowo-akcyjnej.

nej zaliczki na podatek dochodowy za miesiąc, w którym podjęta została uchwała o wypłacie dywidendy akcjonariuszom spółki komandytowo-akcyjnej (albo w którym został określony „dzień dywidendy”). Analogicznie należy rozpatrywać kwestię ewentualnych zaliczek na poczet dywidendy. Minister podkreślił, że tak zalecenia zawarte w interpretacji, jak i rozważania NSA z uchwały II FPS 1/11 (mimo że ta zapadła na gruncie u.p.d.o.p.) mają walor na tyle uniwersalny, że nadają się do zastosowania w odniesieniu do wykładni przepisów obydwu ustaw podatkowych.

4. Opodatkowanie akcjonariusza *de lege ferenda*

Rok 2012 (mimo że przecież jeszcze się nie skończył) można zatem uznać za korzystny dla podatników-akcjonariuszy S.K.A. Przychylna uchwała NSA powinna co do zasady znaleźć odzwierciedlenie w wyrokach wydawanych przez ten sąd, jeśli wojewódzkie sądy administracyjne przyjmować będą niekorzystne dla podatników rozwiązania. Z kolei interpretacja ogólna wpłynie na praktykę organów podatkowych, co może oznaczać, że sądy administracyjne w ogóle nie będą musiały rozpatrywać skarg od decyzji organów. Echa korzystnych rozstrzygnięć w sferze stosowania prawa dotarły do praktyki życia gospodarczego. Jak wykazał Główny Urząd Statystyczny w I półroczu 2012 r. wystąpił wręcz lawinowy przyrost liczby S.K.A. z 1513 31.12.2011 r. do 2034 30.6.2012 r.,²⁸ a zatem niemal o 35 %. Po raz pierwszy S.K.A. przestała być „najmniej popularną” spółką osobową, spychając na ostatnie miejsce spółkę partnerską.

Jednak przyszłość S.K.A. nie wydaje się korzystna dla podatników. Z opublikowanego projektu ustawy o zmianie ustawy o podatku dochodowym od osób prawnych, ustawy o podatku dochodowym od osób fizycznych oraz niektórych innych ustaw wynika, że Minister Finansów zamierza doprowadzić do zlikwidowania możliwości optymalizacyjnych przy wykorzystaniu S.K.A. przez uczynienie z niej podatnika podatku dochodowego od osób prawnych. Przychody takiej spółki opodatkowywane byłyby zatem podwójnie (tak jak spółek kapitałowych). O ile nowelizację taką z punktu widzenia funkcji fiskalnej prawa podatkowego i interesu publicznego ocenić można jako korzystną, o tyle dziwi opieszałość ustawodawcy w tym zakresie. Przez wiele lat mieliśmy do czynienia z niejednolitym stosowaniem przepisów, co

²⁸ Główny Urząd Statystyczny, *Zmiany strukturalne...* dok. cyt., s. 31.

z pewnością nie budowało zaufania inwestorów. Dopiero wydanie korzystnej uchwały przez NSA oraz spowodowana nią konieczność wydania interpretacji ogólnej zmotywowały prawodawcę do poczynienia stosownych kroków w tym zakresie, i to właśnie wtedy, gdy interpretacja przepisów wydaje się zasadniczo jednolita, a jednocześnie projektowane zmiany niejako „odwracają stan prawny o 180 stopni”. Wskazać można, że podpowiedzi pod adresem ustawodawcy pojawiały się w doktrynie już od kilku lat, np. R. Pioterczak²⁹ w r. 2004 postulował usunięcie swoistej luki prawnej w zakresie opodatkowania akcjonariusza S.K.A.. Wydaje się, że zachowanie prawodawcy nosi znamiona tymczasowości i przypadkowości i z punktu widzenia zasady pewności prawa, tak istotnej dla obrotu gospodarczego, musi zostać ocenione negatywnie. Warto jednak wskazać, że nie sposób wyobrazić sobie, aby proponowane zmiany mogły wejść w życie już od 1.1.2013 r. Zgodnie z ugruntowanym orzecznictwem Trybunału Konstytucyjnego, aprobowanym przez doktrynę, wszelkie niekorzystne dla podatników nowelizacje ustaw o podatkach dochodowych musiałyby zostać ogłoszone do 30. listopada. Z uwagi na zawilość i specyfikę proponowanej zmiany można postawić pytanie, czy *vacatio legis* nie powinno być w tym przypadku dłuższe.³⁰ Tymczasem projekt nie został jeszcze nawet przyjęty przez Radę Ministrów. Z uznaniem należy przyjąć negatywne opinie pod adresem projektu nowelizacji autorstwa Rady Legislacyjnej i Rządowego Centrum Legislacji.³¹ Oznacza to, że o ile w roku 2013 podatnicy będą zapewne mogli jeszcze cieszyć się korzystnymi regułami, o tyle problem opodatkowania S.K.A. w ujęciu długookresowym pozostaje otwarty. Rok 2012 dostarczył ustawodawcy szeregu interesujących opinii i argumentów, zawartych w licznych aktach stosowania prawa podatkowego, ale także wypowiedziach przedstawicieli doktryny, komentarzach prasowych czy stanowiskach organizacji.³² Ten bogaty materiał powinien niewątpliwie zostać wzięty pod uwagę w czasie dalszych prac legislacyjnych.

²⁹ R. Pioterczak, *Opodatkowanie dochodów wspólników spółki komandytowo akcyjnej*, Monitor Podatkowy 2004, nr 1.

³⁰ P. Wojtasik, *Optymalizacja jeszcze przez rok* (<http://prawo.rp.pl/artukul/949574.html> [15.11.2012 r.]).

³¹ Tamże.

³² Np. stanowisko Polskiego Stowarzyszenia Inwestorów Kapitałowych (dostępne na stronie Stowarzyszenia: www.psi.org.pl/ [15.11.2012r.]).

Bibliografia

Akty prawne

1. Ustawa z dnia 26 lipca 1991 r. o podatku dochodowym od osób fizycznych (Dz. U. z 2010 r. Nr 51, poz. 307 ze zm.).
2. Ustawa z dnia 15 lutego 1992 r. o podatku dochodowym od osób prawnych (Dz. U. z 2011 r. Nr 74, poz. 397 ze zm.).
3. Ustawa z dnia 29 sierpnia 1997 r. – Ordynacja podatkowa (Dz. U. z 2005 r. Nr 8, poz. 60 ze zm.).
4. Ustawa z dnia 15 września 2000 r. – Kodeks spółek handlowych (Dz. U. Nr 94, poz. 1037 ze zm.).

Orzecznictwo sądów administracyjnych

1. Wyrok WSA w Krakowie z dnia 20 grudnia 2007 r., I SA/Kr 1181/07.
2. Wyrok WSA w Warszawie z dnia 18 kwietnia 2008 r., III SA/Wa 2170/07.
3. Wyrok WSA w Gdańsku z dnia 16 kwietnia 2009 r., I SA/Gd 26/09.
4. Wyrok WSA w Krakowie z dnia 22 września 2010 r., I SA/Kr 1738/09.
5. Postanowienie NSA z 7.3.2011 r., II FSK 2025/09.
6. Uchwała NSA z 16.1.2012 r., II FPS 1/11.

Interpretacje przepisów prawa podatkowego

1. Interpretacja indywidualna Dyrektora Izby Skarbowej w Warszawie z dnia 22 czerwca 2010 r., IPPB3/423-177/10-2/PD.
2. Interpretacja indywidualna Dyrektora Izby Skarbowej w Katowicach z dnia 30 grudnia 2010 r., IBP-BI/1/415-1097/10/SK.
3. Interpretacja ogólna Nr DD5/033/1/12/KSM/DD-125 Ministra Finansów z dnia 11 maja 2012 r. w sprawie opodatkowania dochodów niebędącego komplementariuszem akcjonariusza spółki komandytowo-akcyjnej z tytułu udziału w zyskach spółki komandytowo-akcyjnej.

Literatura

1. W. Dmoch, *Podatek dochodowy od osób prawnych*

2012, Warszawa 2012.

2. G. Dźwigała i in., *Ustawa o podatku dochodowym od osób prawnych. Komentarz*, Warszawa 2009
3. A. Kidyba, *Kodeks spółek handlowych. Objąsnienia*, Łódź 2007.
4. A. Kidyba, *Prawo handlowe*, Warszawa 2011.
5. R. Lewandowski, *Polska koncepcja legislacyjna spółki komandytowo-akcyjnej*, Łódź 2007.
6. Red. H. Litwińczuk, *Prawo podatkowe przedsiębiorców*, Warszawa 2008, t. 1.
7. Red. J. Marciniuk, *Podatek dochodowy od osób prawnych 2011*, Warszawa 2011.
8. A. Mariański, D. Strzelec, M. Wilk, *Podatek dochodowy od osób prawnych. Komentarz*, Warszawa 2012.
9. R. Pioterczak, *Opodatkowanie dochodów wspólników spółki komandytowo akcyjnej*, Monitor Podatkowy 2004, nr 1.

nistracyjnego. Obecnie praktykant w Ernst & Young Doradztwo Podatkowe Sp. z o.o.

Dokumenty

1. Główny Urząd Statystyczny, *Zmiany strukturalne grup podmiotów gospodarki narodowej w rejestrze REGON, I półrocze 2012 r.*
2. Stanowisko Polskiego Stowarzyszenia Inwestorów Kapitałowych do *Projektu Ustawy o zmianie ustawy o podatku dochodowym od osób prawnych, ustawy o podatku dochodowym od osób fizycznych oraz niektórych innych ustaw.*

Strony internetowe

- » http://www.karieramanagera.pl/planowanie_kariery/umowy_i_kontrakty/podatkowa_atrakcyjnosc_spolki_komandytowej_i_komandytowo_akcyjnej/ [20.9.2012 r.],
- » <http://prawo.rp.pl/artukul/727886.html?print=tak&p=0> [19.10.2012 r.],
- » <http://prawo.rp.pl/artukul/949574.html> [15.11.2012 r.],
- » orzeczenia.nsa.gov.pl,
- » sip.mf.gov.pl.

O autorze

Jan Klapaczyński - Student V roku Prawa na Wydziale Prawa i Administracji Uniwersytetu Warszawskiego. Członek założyciel Koła Naukowego Prawa Finansowego „Pecunia non olet”. Odbił praktyki m.in. w Izbie Finansowej Naczelnego Sądu Admi-

Glosa do wyroku Naczelnego Sądu Administracyjnego II FSK 833/10 z 29 listopada 2011 roku¹

Marta Orzeł

Z uzasadnienia glosowanego wyroku:

Wedle art. 78 § 1 i 3 pkt 1 ordynacji podatkowej² nadpłata podlega oprocentowaniu w wysokości równej wysokości odsetek za zwłokę pobieranych od zaległości podatkowych. Oprocentowanie przysługuje w przypadku określonym w art. 77 § 1 pkt 3 ord. pod. od dnia powstania nadpłaty. Z przepisów tych wynika, że rozstrzygnięcie tak co do zwrotu nadpłaty jak i dotyczące oprocentowania nadpłaty jest rozstrzygnięciem co do istoty sprawy. Przepis art. 207 § 2 ord. pod. stwierdza, że decyzja rozstrzyga sprawę co do jej istoty albo w inny sposób kończy postępowanie w danej instancji. Tym samym nie rozstrzygając, bądź to w odrębnej decyzji, bądź to w rozstrzygnięciu decyzji załatwiający żądanie zwrotu nadpłaty, o oprocentowaniu nadpłaty w sensie pozytywnym czy negatywnym organy podatkowe dopuściły się naruszenia art. 207 § 2 ord. pod. Pozbawiły bowiem skarżącego możliwości zaskarżenia ich stanowiska co do braku podstaw do przyznania oprocentowania nadpłaty.

I. Glosowane orzeczenie zapadło na podstawie następującego stanu faktycznego. Naczelnik urzędu skarbowego wydał decyzję odmawiającą stwierdzenia nadpłaty w podatku dochodowym od osób fizycznych, uznając, że otrzymane przez podatnika świadczenie nie korzysta ze zwolnienia z podatku dochodowego. Przedmiotem opodatkowania było świadczenie z ubezpieczenia społecznego uzyskane przez skarżącego w związku z pracą na terenie Niemiec. Decyzję tę utrzymał w mocy dyrektor izby skarbowej. Wojewódzki Sąd Administracyjny w Bydgoszczy uchylił ją, a dyrektor izby skarbowej ponownie rozpoznając sprawę orzekł, że świadczenie to nie podlega opodatkowaniu w Polsce, dlatego też uchylił decyzję organu pierwszej instancji i przekazał sprawę do ponownego rozpoznania.

¹ www.orzeczenia.nsa.gov.pl

² Ustawa z dnia 29 sierpnia 1997 r. Ordynacja podatkowa, Dz.U. 1997 Nr 137 poz. 926 z późn. zm.

Z uwagi na powyższą decyzję naczelnik urzędu skarbowego określił skarżącemu w drodze decyzji nadpłatę w podatku dochodowym od osób fizycznych. Skarżący w oparciu o Art. 73 § 1 pkt ordynacji podatkowej wniósł o uzupełnienie decyzji naczelnika urzędu skarbowego o oprocentowanie nadpłaty od kwoty głównej od dnia powstania nadpłaty. Naczelnik urzędu skarbowego odmówił uzupełnienia decyzji wskazując, że oprocentowanie od nadpłaty nie przysługuje. W odwołaniu strona podniosła, że oprocentowanie przysługuje od dnia powstania nadpłaty. Organ drugiej instancji utrzymał w mocy postanowienie naczelnika urzędu skarbowego a rozstrzygnięcie uzasadnił tym, że decyzja naczelnika urzędu skarbowego załatwiła sprawę w całości. Przedmiotem postępowania było jedynie stwierdzenie nadpłaty w podatku dochodowym od osób fizycznych, dlatego też decyzja była prawidłowa, kompletna i w pełni załatwiła sprawę. Problem ewentualnego oprocentowania nie wymaga wydania odrębnej decyzji.

Sąd pierwszej instancji zauważył, że istotą sporu jest czy nadpłata podatku zwrócona skarżącemu podlega oprocentowaniu, a jeżeli tak to, za jaki okres. Jak zauważył sąd pierwszej instancji, oprocentowanie nadpłaty podatku powstaje z mocy prawa, a obowiązkiem organów jest orzec o jego wysokości niezależnie od tego, czy podatnik we wniosku o stwierdzenie nadpłaty zawarł wniosek o jej określenie. Organ podatkowy może orzec o oprocentowaniu albo w decyzji o nadpłacie, albo w decyzji odrębnej. Skarżący zwrócił się do organu z wnioskiem o rozstrzygnięcie tej kwestii poprzez uzupełnienie decyzji stwierdzającej nadpłatę. Jako że organ podatkowy nie wydał odrębnej decyzji w tym przedmiocie, powinien był to uczynić uzupełniając przedmiotową decyzję. Tym samym sąd pierwszej instancji zobowiązał organ podatkowy do uzupełnienia decyzji o rozstrzygnięcie kwestii oprocentowania nadpłaty. Skarga kasacyjna dyrektora izby skarbowej została odrzucona z przyczyn podanych w uzasadnieniu.

II. W niniejszej sprawie sporne są zasadniczo dwie kwestie. Pierwsza dotyczy stwierdzenia nadpłaty, druga zaś zasadności odmowy określenia wysokości oprocentowania nadpłaty w drodze decyzji stwierdzającej nadpłatę.

Odnosząc się do pierwszego ze spornych zagadnień, przypomnieć należy, że zgodnie z art. 72 § 1 pkt 1 ordynacji podatkowej za nadpłatę uważa się kwotę podatku pobraną przez płatnika nienależnie lub w wysokości większej od należnej. Jeżeli podatnik kwestionuje zasadność pobrania przez płatnika podatku albo wysokość pobranego podatku, może złożyć wniosek o stwierdzenie nadpłaty podatku (art. 75 § 1 ordynacji podatkowej). Nadpłata podlega zwrotowi w terminie 30 dni od dnia wydania decyzji stwierdzającej nadpłatę lub określającej wysokość nadpłaty (art. 77 § 1 pkt 2 ordynacji podatkowej). W omawianej sprawie podatek został pobrany przez płatnika nienależnie. Podatnik wniósł o stwierdzenie nadpłaty i jej zwrot, powołując się na wyżej przytoczone przepisy. Następnie wniósł także o określenie wysokości oprocentowania od nadpłaty.

Jak podkreśla się w literaturze przedmiotu,³ nie w każdym przypadku gdy powstaje nadpłata, podlega ona oprocentowaniu. Oprocentowanie przysługuje jedynie w przypadkach ściśle określonych w art. 78 ordynacji podatkowej. W przedstawionym powyżej stanie faktycznym zarówno stwierdzenie nadpłaty jak i jej oprocentowanie nie budzi wątpliwości. Nadpłata przysługująca podatnikowi na mocy art. 73 § 1 pkt 3 podlega w omawianym przypadku zwrotowi na mocy art. 77 § 1 pkt 3 oraz oprocentowaniu, które wynika z art. 78 § 3 pkt 1.

Drugą, istotniejszą kwestią z punktu widzenia głosowanego orzeczenia jest obowiązek organu podatkowego, polegający na orzekaniu o wysokości oprocentowania nadpłaty w decyzji stwierdzającej nadpłatę lub w decyzji odrębnej. Stanowisko takie reprezentowane przez sąd pierwszej instancji, zaskarżone następnie przez dyrektora izby skarbowej nie zostało uznane za błędne przez Naczelny Sąd Administracyjny.

Kwestią, która budzi tu wątpliwości jest podstawa prawna owego stanowiska. Podstawy takiej nie zawiera z pewnością ordynacja podatkowa. Zgodnie

bowiem z art. 74a ordynacji podatkowej wysokość nadpłaty określa organ podatkowy, a art. 78 § 1 stanowi, że nadpłaty podlegają oprocentowaniu w wysokości równej wysokości odsetek za zwłokę pobieranych od zaległości podatkowych. Brak jest tutaj przepisów mówiących wprost o tym, by organ podatkowy wydając decyzje o nadpłacie orzekał o wysokości oprocentowania tej nadpłaty.

Naczelny Sąd Administracyjny w głosowanym orzeczeniu zwraca uwagę przy tym na art. 207 ordynacji podatkowej, mówiący o decyzji jako formie rozstrzygnięcia sprawy. W ustawie nie zdefiniowano pojęcia decyzji. Stwierdza się jedynie, że organ podatkowy orzeka w sprawie w drodze decyzji, chyba że przepisy niniejszej ustawy stanowią inaczej. Decyzja rozstrzyga sprawę co do jej istoty albo w inny sposób kończy postępowanie w danej instancji. Wyjaśnienia pojęcia „decyzja podatkowa” należy zatem poszukiwać w doktrynie prawa podatkowego. Przyjmuje się zatem, że decyzja podatkowa jest opartą na przepisach prawa czynnością prawną właściwego organu administracji publicznej, podejmowaną w sferze zewnętrznej, kształtującą w sposób jednostronny i władczy prawa oraz obowiązki imiennie oznaczonego adresata w indywidualnej sprawie podatkowej.⁴ Decyzja ustalająca nadpłatę podatkową ma charakter deklaratoryjny – potwierdza jedynie fakt uprzedniego powstania zobowiązania podatkowego w związku z zaistnieniem zdarzenia, z którym ustawa podatkowa wiąże powstanie danego zobowiązania.⁵

Art. 210 ordynacji podatkowej, w § 1 określa elementy decyzji stanowiąc, że jednym z nich jest „powołanie podstawy prawnej”. Zarówno w doktrynie jak i w orzecznictwie Naczelnego Sądu Administracyjnego przeważa pogląd, iż podstawę do wydania decyzji administracyjnej stanowi przepis prawa materialnego.⁶

Konsekwencje takiej sytuacji również zostały uregulowane w ordynacji podatkowej. Organ podatkowy – zgodnie z art. 247 § 1 ordynacji podatkowej – stwierdza nieważność decyzji ostatecznej, która

⁴ *Ordynacja podatkowa. Komentarz*, red. B. Brzeziński, wyd. C.H. Beck, 2002 rok, wydanie elektroniczne, komentarz do art. 77 Ordynacji Podatkowej.

⁵ S. Presnarowicz, *Wydawanie decyzji w sprawach wykonanych zobowiązań podatkowych*, Przegląd Podatkowy 1997, nr 6.

⁶ Wyrok NSA z 17.12.1985, sygn. III 988/95 – OSP 1987/5-6/116, uchwała z dn.23.06.1997r., sygn. akt OPK. 1/97-ONSA 1997/4/149; stanowisko WSA w Białymstoku z dnia 14 stycznia 2004 r., sygn. SAB/Bk 35/03.

³ *Ordynacja podatkowa. Komentarz*, red. B. Brzeziński, wyd. C.H. Beck, 2002 rok, wydanie elektroniczne, komentarz do art. 77 Ordynacji Podatkowej

została wydana bez podstawy prawnej⁷. Dlatego też decyzja stwierdzająca czy ustalająca nadpłatę stanowi bezpośrednią podstawę do dokonania rozliczenia stwierdzonej nadpłaty i w tym zakresie wydanie drugiej decyzji - o wysokości oprocentowania nadpłaty - jest niedopuszczalne.

Należy też zwrócić uwagę na fakt, że brak „decyzji odsetkowej” nie jest przeszkodą do egzekwowania odsetek, gdyż przepisy wyraźnie określają, że przy wystąpieniu określonych przesłanek oprocentowanie od nadpłaty przysługuje.

III. Określenie wysokości oprocentowania nadpłaty wymaga ustalenia, od kiedy odsetki przysługują oraz kiedy kwota nadpłaty zostanie zwrócona podatnikowi. Nie można ustalić tego w momencie wydania decyzji stwierdzającej lub określającej nadpłatę. W decyzji takiej można jedynie określić okres naliczania oprocentowania, a nie konkretną kwotę do zwrotu.⁸ Oprocentowanie nadpłaty, podobnie jak kwota odsetek od zaległości podatkowych, powstaje z mocy prawa w przypadkach określonych w ordynacji podatkowej i jest „niezależne” od wydania decyzji. Jak już wcześniej zaznaczono, przepisy ordynacji nie nakazują zresztą naliczania w decyzji określającej nadpłatę również wysokości oprocentowania⁹. Stąd też należy podzielić pogląd Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w Białymstoku zawarty w wyroku z dnia 14 stycznia 2004 r.,¹⁰ w którym sąd stwierdził, że dokonanie wypłaty należnych podatnikowi odsetek od stwierdzonej nadpłaty podatku można uznać za czynność materialno-techniczną, która nie wymaga wydania decyzji administracyjnej. Jeśli jednak organ podatkowy odmawia podatnikowi wypłaty stojąc na stanowisku, iż mu one nie przysługują, to w tym zakresie powinien wydać decyzję administracyjną. Również Naczelny Sąd Administracyjny w orzeczeniu z 16.2.2000 r.¹¹ stwierdził, iż przepisy ordynacji podatkowej nie nakazują naliczania w decyzji ustalającej wysokość nadpłaty również kwoty odsetek.

IV. Oprocentowanie nadpłaty w wysokości równej odsetek za zwłokę pobieranych od zaległości podat-

kowych stanowi formę rekompensaty podatnikowi uprawnionemu do zwrotu nadpłaty dysponowania przez wierzyciela podatkowego nieprzysługującymi mu środkami finansowymi. O odsetkach jako formie rekompensaty można mówić w odniesieniu do odsetek naliczanych od nadpłat powstałych w wyniku uchylecia, zmiany lub stwierdzenia nieważności decyzji wydanej przez organ podatkowy. Oprocentowanie naliczane jest wówczas od dnia powstania nadpłaty.

Zgodnie z art 78 §1 ordynacji podatkowej nadpłaty podlegają oprocentowaniu w wysokości równej wysokości odsetek za zwłokę pobieranych od zaległości podatkowych. Z kolei art. 56 § 1 stanowi, że stawka odsetek za zwłokę wynosi 200 % podstawowej stopy oprocentowania kredytu lombardowego, ustalonej zgodnie z przepisami o Narodowym Banku Polskim, plus 2%, z tym, że stawka ta nie może być niższa niż 8%.

Przepis art. 53 § 1 ordynacji podatkowej wskazuje, że od zaległości podatkowych, z zastrzeżeniem art. 54, naliczane są odsetki za zwłokę. Brzmienie tego przepisu przed nowelizacją zakładało ponadto, że „(...) odsetki za zwłokę nalicza organ podatkowy, określając ich wysokość na dzień wydania decyzji określającej wysokość zaległości podatkowej(...)”¹² Norma ta wskazuje, że obowiązek naliczania odsetek wynika z samego prawa, jednakże reguluje również zagadnienie podmiotowej powinności do dokonania takiego naliczenia. Obowiązek ten spoczywał na organie podatkowym. Prawidłowa wykładnia tego przepisu ordynacji podatkowej powinna prowadzić do wniosku, iż brak naliczenia odsetek w decyzji właściwego organu, tj. organu określającego wysokość samej zaległości podatkowej oznacza, iż odsetki takie są nienależne. Uregulowanie to nie znajduje odzwierciedlenia w obecnie obowiązującym brzmieniu ordynacji podatkowej. Wprowadzony został art. 53a który przewiduje wydanie decyzji określającej wysokość odsetek za zwłokę jedynie w przypadku gdy w postępowaniu podatkowym po zakończeniu roku podatkowego lub innego okresu rozliczeniowego organ podatkowy stwierdzi, że podatnik mimo ciążącego na nim obowiązku nie złożył deklaracji, wysokość zaliczek jest inna niż wykazana w deklaracji lub zaliczki nie zostały zapłacone w całości lub w części.

Powstanie zobowiązania podatkowego wiązało się niegdyś i wiąże nadal między innymi z wyda-

⁷ Ewa Żuk, *Przesłanki stwierdzenia nieważności decyzji wydanej przez organ podatkowy*, Doradca Podatnika 18-19/2004.

⁸ L. Eteł, *Ordynacja podatkowa. Komentarz Lex do art. 73 Ordynacji Podatkowej*.

⁹ Wyrok NSA z dnia 16 lutego 2000 r., sygn. SA/Bk 2049/98.

¹⁰ Wyrok WSA w Białymstoku z dn. 14 stycznia 2004r., sygn. SA/Bk 35/03.

¹¹ Wyrok NSA z 16 lutego 2000 r. sygn. akt SA/Bk 130/99, niepublikowany.

¹² Ustawa Ordynacja podatkowa, stan prawny na 13.11.1997r.

niem przez organ decyzji ustalającej wysokość tego zobowiązania, lecz wcześniej organ podatkowy – w przypadku zwłoki – określał wysokość odsetek z nim związanych. Obecnie zasada ta została ograniczona do uregulowań zawartych w art. 53a ordynacji podatkowej.

Odnosząc powyższe rozważania do regulacji dotyczących oprocentowania nadpłat należy dostrzec, że analogiczne do powyższych przepisy nie obowiązują i nigdy nie obowiązywały. Uznając racjonalność ustawodawcy należy stwierdzić, że skoro przewiduje on w przepisach określone obowiązki dla organów podatkowych i nie przewiduje takich samych obowiązków w innych przepisach, to w tym drugim przypadku brak jest podstawy prawnej do działania organu podatkowego i wydania odpowiedniej decyzji.

V. Można na koniec zauważyć, że teoretycznie rzecz ujmując, nadpłaty powinny generować takie same odsetki jak zaległości podatkowe. W rzeczywistości jednak brak jest symetrii między prawem organu podatkowego do odsetek od zaległości podatkowych a prawem podatników do oprocentowania nadpłat. Zasady naliczania oprocentowania nadpłat są bowiem dużo mniej korzystne niż zasady naliczania odsetek za zwłokę. W szczególności zauważyć należy, że oprocentowanie przysługuje podatnikowi za cały okres istnienia nadpłaty (a więc od dnia zapłaty nienależnego podatku do dnia jego zwrotu) tylko w dwóch przypadkach:

1. jeżeli powstanie nadpłaty jest wynikiem uchylecia, zmiany lub stwierdzenia nieważności błędnej decyzji podatkowej, na podstawie której nastąpiła zapłata nienależnego podatku oraz

2. jeżeli powstanie nadpłaty jest wynikiem orzeczenia Trybunału Konstytucyjnego stwierdzającego niezgodność z Konstytucją przepisu, na podstawie którego nastąpiła zapłata nienależnego podatku (pod warunkiem jednak, że podatnik złoży wniosek o zwrot takiej nadpłaty w ustawowym terminie).

W pozostałych przypadkach (a więc np. gdy nadpłata wynika z błędów podatnika lub też z nadwyżki zaliczek na podatek nad podatkiem należnym za cały okres podatkowy) oprocentowanie nadpłaty w praktyce nie przysługuje podatnikom w ogóle albo też jest wypłacane tylko za okres opóźnień fiskusa przy wydawaniu decyzji stwierdzającej nadpłatę lub

dokonywaniu zwrotu nadpłaty.¹³

W kwestiach wydawania decyzji określających wysokość oprocentowania nadpłat, dotychczasowe orzecznictwo cechuje dwutorowość, co nie jest zjawiskiem pozytywnym, gdyż osłabia chociażby zasadę pogłębiania zaufania obywateli do organów administracji publicznej.

Bibliografia

Monografie

1. *Ordynacja podatkowa. Komentarz*, Red. B. Brzeziński, wyd. C.H. Beck, 2002 rok, wydanie elektroniczne.
2. L. Etel, *Ordynacja podatkowa. Komentarz* Lex, stan prawny: 01.03.2011 rok.

Artykuły

1. S. Presnarowicz, *Wydawanie decyzji w sprawach wykonanych zobowiązań podatkowych*, Przegląd Podatkowy 1997, nr 6.
2. E. Żuk, *Przesłanki stwierdzenia nieważności decyzji wydanej przez organ podatkowy*, Doradca Podatnika 18-19/2004.
3. Mariusz Gumola, *Odsetki podatkowe a nadpłata podatku: oprocentowanie*, eGospodarka.pl, www.podatki.egospodarka.pl

Akty prawne

1. Ustawa z dnia 29 sierpnia 1997 r. Ordynacja podatkowa, Dz.U. 1997 Nr 137 poz. 926 z późniejszymi zmianami.
2. Ustawa z dnia 29 sierpnia 1997 r. Ordynacja podatkowa, stan prawny na 13.11.1997r.

Orzeczenia

1. Wyrok naczelnego sądu administracyjnego II FSK 833/10 z 29 listopada 2011 roku,
2. Wyrok NSA z 17.12.1985, sygn. III 988/95 – OSP 1987/5-6/116,

¹³ Mariusz Gumola, *Odsetki podatkowe a nadpłata podatku: oprocentowanie*, eGospodarka.pl, www.podatki.egospodarka.pl [3.01.2012].

3. Uchwała z dn.23.06.1997r., sygn. akt OPK 1/97-ONSA 1997/4/149,
4. Stanowisko WSA w Białymstoku z dnia 14 stycznia 2004 r., sygn. SAB/Bk 35/03,
5. Wyrok WSA w Białymstoku z dn. 14 stycznia 2004r., sygn. SA/Bk 35/03,
6. Wyrok NSA z 16 lutego 2000 r. sygn. akt SA/Bk 130/99, niepublikowany.

Strony internetowe

- » Centralna Baza Orzeczeń Sądu Administracyjnego, www.orzeczenia.nsa.gov.pl,
- » eGospodarka.pl, www.podatki.egospodarka.pl.

O autorze

Marta Orzel - Studentka V roku prawa na Wydziale Prawa i Administracji Uniwersytetu Rzeszowskiego. Od trzech lat jest członkiem Koła Naukowego Prawa Finansowego i Podatkowego UR.

Pecunia non olet

KOŁO NAUKOWE PRAWA FINANSOWEGO
UNIWERSYTET WARSZAWSKI